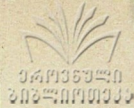

გეორგიული საკართველო

ქ ა რ თ უ ლ ი ე რ ო ვ ე უ ლ ი ს ა ბ ზ ო ს ო რ ბ ა ნ ო

„LA GEORGIE COMBATTANTE“

MENSUEL

N° 5

ი ვ ე ნ ი ს ი 1952. — JUIN 1952

N° 5

ი ვ ე ნ ი ს ი. 1952 წ.

ქ ა რ თ უ ლ
ქ ი დ ე ზ

საქიორა განმეორება, ახსნა - განმარტება, რათა გაიფანტოს ჭოჩი და გაუგებრობა, რომელიც ასე უხვად ითვისება საზოგადოებაში. მეჭორეს ენა არ გაუცდვდა. ამიტომ ჩვენ მათთვის არ ვსწერთ, არამედ მკითხველსათვის, საზოგადოებრივი აზრის ნათულ გზაზე გამოყვანისათვის.

ჩვენ ვამბობთ: ამ ოცდაათი წლის განმავლობაში, რაც საქართველოს მიტაცებულ უფლებათა საქითხს დასტრიალებს ჩენი ფეჩრა და გონება; დღეს პირველათაა, რომ მსოფლიო დემოკრატიული ძალები, შინაური ტოტალიტარული საფრთხისაგან განთავისუფლებულნი, აშკარათ, ღიათ ლიბერალიზაციის იმ დიქტატორულ კომუნისტურ საშიშროებას, რომელიც მოსკოვში მოკალათებული. დღეს პირველათაა, რომ დგება მთელი კაცობრიობის წინაშე საკითხი საბჭოთა ქვეყნებში მოქცეულ ერთა და მოქალაქეთა უფლებების აღდგენის, როგორც პრაქტიკული, მორიგე, გარდაუვალი ამოცანა, ატეკლებლათ განასწავებენ და მოსაწესრიგებელი.

ასე არ იყო არც მეორე მსოფლიო ომის დროს, არც მის წინა ხანებში. ერთნელ - განმათავისუფლებელი ბრძოლა თით დაჩაგრულ ერთა გარეშე თითქმის ვერსად პოლოლობდა სერიოზულ გამოძახილს და დახმარებისათვის გამოწვედოლ ხელს. მხოლოდ თითი - ორჯოლა საზოგადო მოღვაწისაგან გაისმოდა ზმა თანაგრძნობისა და სიმბატისა. ამიტომ თით დაჩაგრულ ერთა კავშირი ერთმანეთში და ამ კავშირზე დაყრდნობა იყო იმ ხანთა მთავარი ფუტე ერთობულ მუშაობის. ამან შექმნა ცრთვარა ნიადგი და ფსიქოლოგიურა განწყობილება ე. წ. გაატონებულ ცრებთან დაპირდაპირებისათვის...

უკანასკნელ წლებში, როგორც ვთქვით, წარმოიშვა მძლავრა საზოგადოებრივი და პოლიტიკური მოძრაობა, რომელმაც შესცვალა არსებითად პირობები და გარემოება ცრთვულ განმათავისუფლებულ პირობებში. რაში გამოიხატება ეს ცვლილებები? დაჩაგრულ ერთა ბრძოლის საკითხი ვაფართოვდა.

საბჭოთა დიქტატორის აღმამფთებელმა სიველურემ დასვა საკითხი სამოქალაქო და ეროვნულ თავისუფლების, როგორც ერთი და დასუყრელის, რადგან ორივე ერთად არის მოსგან დაჩაგრული, და ნათელი შეიქმნა, რომ ორივე თავისუფლებას ერთი ძირი აქვს და მხოლოდ ერთად შეუძლიათ გაიხარონ. ეს ორი სახეობა თავისუფლების — ეროვნული და პიროვნული გადაიქცა ერთ **განუყოველ პირობებში**. და ესაა პირობები განთავისუფლების კომუნისტურ ტოტალიტარულ მონიობისაგან.

ჩვენთვის და ჩვენთვის საბჭოთა ბრეკალში მოქცეულ ერთთვის, ეს ორივე სახეობა ატეკლებლათ საქიორა, როგორც პაერ. ერის დამოუკიდებლობა დღეს, დემოკრატიის ხანაში, წარმოუდგენელია გარეშე მოქალაქის თავისუფლებისა, რადგან მხოლოდ თავისუფალი ნებისყოფა მოქალაქის არის საფუძველი ერის სუვერენობის. ვინც მათ ერთმანეთისაგან აშორებს, არა მხოლოდ თეორეტიკულ-მეთოდოლოგიურათ, გარკვევისათვის, არამედ პრაქტიკულათ, ბრძოლის პროცესში, ის ფრთხს აკვეცს ან სულ კაფავს ორივეს: პიროვნულ თავისუფლებასაც და დამოუკიდებლობასაც.

ქართულ ისტორიას ნუროგინ წავბოტინებამ ამის ლუარსაყოფად. ჩენი ერთ ისტორიულ საძირებში დამოუკიდებლობა იყო განუყოველთა განსხვავებულ პიროვნულს მუმანიერ პტირისკებით, აღმამის ღირსების დეფსებით, რაც

ღიდის სიმკვეთრით არის გამოთქმული ქართულ საბარათლოს ყველა ძეგლგებში.

აქედან ცხადია, დღევანდელი მძლავრია მოძრაობა დემოკრატიული კაცობრიობისა მთელი თავის არსებით ეფუძება და უთანხმებზე ჩვენი ერის ისტორიულ ტრადიციებს ისე, როგორც მის დღევანდელ მიზნებს და მისწრაფებებს.

მაშასადამე, ამ დემოკრატიულ მოძრაობასთან ჩვენ გზა ვვაკებს ერთი, მიზანი ერთი, მტერი და მოწინააღმდეგე ერთი: გვიღდა განთავისუფლებას მსოფლიოს ტოტალიტარულ კომუნისმისაგან, მსოფლიო თავისუფლების საფრთხეზე რომ არის კავებული.

სურავინ იფიქრებს, რომ ჩვენ უნდა ვებრძოლით ამ შემთხვევაში მთელი ერს და არა მის წილში ასე მძლავრათ დაბუღებულ კომუნისმს, მით უმეტეს, როცა საკითხი ეგება თავისუფლებას. თავისუფლება არ არის საკუთარება, ან პრივილეგია ერთი ერის, ან ერთი რასის: იგი საყოველთაოა, მას ყველა ერში ყავს მომხრენი და დამცვენი ისე, როგორც მოწინააღმდეგენი. და აი ეს ქმნის ახალ წინააღმდეგობას შედარებით, განსხვავებულ პირობებს დაჩაგრულ ერთ ბრძოლისათვის.

ერთგულ განმზავიერებელი ბრძოლა — (თავისუფლების საერთო ბრძოლმასთან გადამხელი) სულ ერთია — მას პრინციპებს მიეაწერი თუ შორივ ამოცანათ დასახავთ, რომელიც სადღეისოთ არის მთავარი ჩვენთვის, — ერთ და იმავე გზას უნდა ვავყვს.

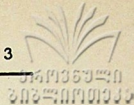
ჩვენ გვეჩითებება, რომ ამ შემთხვევაში ჩვენი საკითხი არ დგას ცალკე, არც სხვა დაჩაგრულ ერის, ანამდე შედის საერთო ბრძოლის პროცესში, რომელსაც მიზნათ აქვს თავისუფლება ერის და პიროვნების, თავისუფლება ეკონომიურ-სოციალური თვით-მოქმედების. ეს ქმნის სირთულეს: წყალური პოლიტრიკა მოითხოვს ყველა ამ სირთულეს გაუწიოს ანგარიში. ვინც წინა მსოფლიო ომის დროს იბრძოდა, იცის, რომ ერთგული საკითხი, ისე, როგორც თავისუფლების — იქ სრულიად არ იყო დამსული. მაინც ქონდათ მოლოდინი რაიმე მხრით ჩვენი ერისთვის სამსახურის გაწევის: იყო ოცენა დამოუკიდებლობის მიღწევასაც. არ გამართადა. ახლა ჩვენ წინ დგას მოძრაობა, სრულიად ჩვენი მიზნისაგან მთელი თავის არსებით მიუქნება. და მაინც უნდა ძველი „ილიუზია“ ვიმეორით? არაა უფრო რეალური, უფრო პრაქტიკული და გამოსადეგი ეს ახალი მოძრაობა მთელი მისი ყველა შედეგებით და შესაძლებლობით?

ჩვენ ვფიქრობთ, რომ მიღება უკეთესია, უდასრულო, ქართულ კულტურასთან უფრო შეფარდებული. ვინც ამ ზას დაადგება — და ერთგული საბჭოს პირველი ამ გზას დაადგა, — მისთვის დანარჩენი საკითხები არის კონკრეტული ხასიათის, რომელთაგან თვითი უნდა შეფასდება და სათანადო მიდგომა.

ასეა, როცა საკითხი ეგება ამერიკის კომიტეტთან საერთო ერის და საერთო ფორმის გამოცხადებას; ასეა როცა საკითხი ეგება სხვა დაჩაგრულ ერებთან, პირველ რიგში, კავკასიის ერებთან დაკავშირებას; ასეა როცა საკითხი ეგება რუსის ემიგრაციის დემოკრატიულ ნაწილთან დამოუკიდებლობას. აქ ყოველივე მიზანშეწონილობის თვალსაზრით წყდება და არა სხვა რაიმე მოსახრებით. აქ ჩვენ პრინციპიალურათ ვინძეს არც უარყოფთ, არც ვულოლიავებთ. კოლიტექტური ანგარიშით ვწყვეტთ საკითხს. თავისუფლებისათვის ბრძოლა შეიძლება ყველასთან ერთად, ვინც გამოვადგება, ეს ი. აღიარებს დამიანის და ერის თავისუფლებას. ვინც კერძოთ, აღიარებს, რომ ჩვენ ქართველებს ეს დამოუკიდებლობის საკითხი სრულიად უდასრულო დემოკრატიული გზით მთელი ხალხის ერთსულოვნებით ვვაკებს უკვე გამოხატულ და გადამწყვეტილ. ასეთი გზა მოგვცა პირველმა ყროლმამ ემიგრაციისა მთავრობის თანადამსწრებით და თანამოხით. ამაზე ბევრი დასწერა და აქ არ მინდა სიტყვა ვავაგრძელო.

ჩვენ ამ გზით წაველით. რას მივალწიეთ? მოკლეთ აღენიშნავთ: დაკავშირებას ამერიკის საზოგადოებრივობასთან, სამ მთავარ ჩემბონთან თავისუფლებისათვის ბრძოლაში; მივალწიეთ მის მაღალ წრებთან დაახლოვებას; მივალწიეთ საბჭოთა ტოტალიტარისმისაგან შევიწროებულ ერთა მებრძოლ, დემოკრატიულ წრეების დიდი ნაწილის გაერთიანებას და პრაქტიკული საერთო მოქმედებას შესაძლებლობას მისთვის სატოტალიტარული აპარატის დასაწერეთ და დასაღწევათ; მივალწიეთ მოკლე დროში რეინის ჯეშის იქით მოქცეულ, ერებთან თავისუფალი დალაპარაკების შესაძლებლობას რადიოს საშუალებით. ერთი სიტყვით, მივალწიეთ იმას, რომ ჩავებით რეალურათ, საქმით იმ დიდ ფსიქოლოგიურ ომში, რომელსაც მთელი განათლებული კაცობრიობა ამერიკის მეთაურობით აწარმოებს, და რომელიც იქ დასუთული ჩვენს ერს იმედს და სასოებას შემატებს; მტერს გულს მოუკლავს, მოკვარებს გაასარებს.

ეს მტერია? ანა თქვენს მეტსიყვარებას მიმარ-

„შეთანხმება მაინც შესაძლებელია“...

ამ უმძიმეს ხანაში ჩემთან ერთად ალბათ ბევრს სხვადაც მოპოვონებია კეთილშობილ მოაზროვნის, გაუსწორებელ ოპტიმისტის და დიდი პატრიოტის აზრით ჯორჯჯაძის ეს სიტყვები.

იმ დღის ჩვენი პრესა და საზოგადოებრივი აზრი დღის დაძაბვით აღდგენდა თვალ-ყურს იმ კამათს, რომელიც წელთა მანძილზე სწარმოებდა სოც.-დემოკრატების და სოც.-ფედერალისტთა შორის.

ზნაურად ეს სხვადასხვაობა ეროვნულ პრობლემის ათვისებისა ისე შორს მიდიოდა, ისე მყვანდებოდა, სრულ მათი შეთანხმება შეუძლებლად გვეჩვენებოდა.

ამ სხვაობას იდეური და ფილოსოფიური კონცეფციის ზღვრებიც დიდი ხანია გაურღვია და ის ჩვენი საზოგადოებრივი ისპანების ყოველდღარგში შეჭრილიყო.

ვიწროდ იყო მაშინ შემოსაღწეული ეს ჩვენი თვით-მოქმედების ასპარეზი — მშენიკობალური არქიტექტურა, ხანდისხან საბელმწიფო სათათბიროისაც, ჩვენი წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოება, კომპეტუტციები, დრამატული საზოგადოება და ცოტა რამ კიდევ ამგვარი... და აი, ამ ჩვენი ყოველდღიურების სფეროში იჭრებოდა ეს ბრძოლა, პარტიულად დაწახმეული ძალები ერთი-ერთს ჭიბრდაძაბიდებოდნ და გააფთხებთ უტყვიან. თუმცა ესაა სრულ ცხელად, მაშინდელი დაეა დღევანდელია შერა-

რებით ვაცოცხლებით რანდელი იყო ყოველგვარ საზოგადო კითხვას ჩვენ ვუდგებოდით ან ერთ-ერთის, ან კლასობურ-სოციალურის თვალსაზრისით და ეს მართავე ჩვენს პრაქტიკულ საქმიანობას. ამ უმაღლ არა გვიინდა ამის ირგვლივ ბევრი რამ მოგახსენით. ეს ჩვენი ძველი ამბები ქართველ საზოგადოებრივ მოძრაობის მემბრტანისე საქმეა... ეს ისტორია რამდენიმედ დაწერილია, ზამოცე დღეს იწერება; ამის ანალიზი ამჟამად ჩვენს მიზანს არა შეადგენს და არც მარჯვე დროა საიმიოდ, რომ ერთმა-მეორეს გეშინდელი ცოდვები მოვავროთ და ანგარიში გაუსწროთ. სინამდვილემ ხომ ყველა ამას კარგა ხანია გაუსწრო და კეთილშობილება მითხოვს; ისტორიის განაჩენს მშვიდად და დარბაისლად შევიხვეთ და არავის არაფერზე წინასწარი არ ვესაყვედურებთ.

ჩვენ გვიინდა მხოლოდ ქართული ეროვნული მოვალეობის შეგება და მისი ღრუეტი ოპტიმიზმი მოვეგვინებინა, რაიც ჩვენი ერთი ატავისტური თვისებაა და რამაც ის დღემდე შეინახა... და სწორედ ამ გაუსწორებულმა ოპტიმიზმმა ათქმევინა აარ. ჯორჯჯაძის ჩვენი მორწინაე თაობის გაფთხებულ დაპირდაპირების დროს, როცა მათი წინააღმდეგობა გარდაუვლად მაინდათ და ჭბსკრული ამ რაი მიმართულეათა შუა უემდელი გაღრმავებულად, „შეთანხმება მაინც შესაძლებელია“-ო. იმ პირობებში ეს ბევრის თქმა ვახლდათ, დიდი დაპირების და იმედების მცეცმა.

საოკარა, რომ ფიციურად მძიმედ გასრულეულემა ადამიანმა ასეთის სიმბაფრით განიკადა ყველა მაშინდელი სბაგეთა და დავათა ამაოება და წარმატელობა იმ დიდი ფენომენის მონახლეების გამო, რაიც ყოველგვარი იღუმელობის გასწინდა და „უფსკრულზე“ ხიდეებს ადვილად ვადებდა...

ამ ვანთიადის მონახლეებას ის დრზად განიკადა და-ვაეთა თქმა რომ ვიხმაროთ,—„იალაზე მის ჰაურს სვამდ“ ეს პატარა, მაგრამ დიდი ზუნების და ინტელექტის ქართველი კაცი. და აჩიოლს „წასვლამდე“ ერთის წუთითაც არა ვანუშთოებთა ეს იმელი „შეთანხმების“ ჩვენ რომ გვიანდერება. საბედნიეროდ ის მართალი გამოდება; ჩვენ სულ მალე ვნახეთ დიდი ზეიმი ამ „შეთანხმებისა“ იმ დღეს, 26 მაისის თარღს რომ ატარებდა.

და იმ უდიდეს წამში, როცა საქართველომ

თვით, ამაზე უფრო დიდძნიშენელოვანი და საიმეული თუ რამე გამოჩენილა? ან შეგიძლიათ ვინმეს გვიჩვენოთ ვაზ მეტის მომცემი?

პკითხეთ ენა-წყლიან ილი. ტრებურგს, ამ დღეებში აღმოსავლეთ ბერლინში „სამშვიდობო კონფერენციასზე“ რომ „მქუთარა“ ხელი გაუსწოდა ანეროის შტატებს და თან ისტერიულად შესძახა: „ჩვენ არასოდეს ვეფიქრება (?) შეერთებული შტატების ხალხთა განთავისუფლებასზე ზურუნვა, თქვენ კი საბჭოთა კავშირის ფრენსს განმთავისუფლებელი კომიტეტე დარჩებით“. ალბათ, აწევა მოსკოვს, როცა მისგან დევილო ერთა და დემ. სახელმწიფოთა მთლიანი ფრონტი დანიახა მის წინააღმდეგ საბრძოლველად გამზადებულთ.

ჩვენ ამ ნამუშევართი წარუცდებით ამავე უმიგრატის საბჭოს ყრილობის წინაშე. მან დაფასოს და მოგცეს ახალი დირექტივები ახალ ბრძოლაში გზის გასაკავებათ!

ნება და იქვეებით გვაგვებდა, ეხლა თავისუფლად და ზეიმით ვადევილიდით. ელა დაობდა. სახელმწიფოს ვაშენებდით; თუმცა საშინელ მე-მკოდრეობის შემდეგ, მტრეობისა და ღარიბნი, მაგრამ მაინც დიდს ტრტუზიანობით ვაგებდით ამ შენობას, იმტომ რომ ყველა ერთად ვიყავით, ერთი მიზანი გვაქვდადგმულვდა — ილიამ რომ დავიკრებოდა და ვეიოხრა: ჩვენი „გალახული ვინაობა უნდა გავუევიოთულებინა და ამ დიდ ღელვათა დროს როგორაჲ გამოგვეწამო-რებინა“.

მასხვებს — ახალგაზრდები ჩვენს პარტიულ ბელადებს თავს ეესმოდით, ვესაყვედურებდით: „განა ეს შედეგევიოდა? ეს საქმე ჩვენ დავიწყეთ და ეხლა კი სხვის ჩაუვდელი ხელში, მათ კულში მიეჩანჩალებით...“ „გრტუენოლით!“ გვიპასუხებდნენ ისინი ქართული დარბაისლობით, „განა საქართველო ჩვენთვის გვიწინდდა? განა ის ათასჯერ არ ჰქვარავს ყველა პარტიებს? ხომ ხედავთ — რას მოგვქაჩაო, რა სახელგარო ოცნება მრავალ თაობათა გავიცოცხლდათ. განა თქვენ თავისუფალ, დემოკრატიულ საქართველოს შეიღებთ არ გახდით: განა დღეს ყველანი ერთნი არ ვართ? იმეშავეთ! ძველი დავა ახალმა შემოქმედებამ უნდა დაჰქაროს“.

და ჩვენ შეგვტყუებდა ჩვენის საყვედურის; მივხდით, რომ მართალი იყენენ. მიგზიბით, რომ ამ 26 მაისს მტერი არ გვაპატიუებდა და მის დასაცავად და შესანახად საქირი იყო კვლავ „შეთანხმება“ და რომ დღეს ეს მართლაც „შესაძლებელი“ გამზდარიყო. და დაიწყო ეს შეთანხმებლი მოქმედება აღმშენებლობა თავდაცვისათვის.

ხანდახან ყველაფერი პარზონიულად არ ეწყობოდა. ყველანი უკოდველნი არ იყენენ; გვზდებოდა სამწუხარო „განხრება“, ხან „ვარდნილებიც“; პარტიული მიღგამა, საკუთარ ძალითა გაბატონების წადლით, მაღლობით დაპყრობის წყურვილი... ფანატოზში და კარჩაკეტილობა ხანდისხან კვლავ ილიციბებდა და ტვივილვას გვაყენებდა, მაგრამ ეს იყო ეპიზოდები: და არა საერთო კანონი იმ დროისა. ყველანი ევქმნობდით, რომ ბრძოლა ერთს არჩებობისათვის, რომლის ორგანიული ნაწილი თვით ვიყავით მხოლოდ ეხლა იწყებოდა, ვიციდით, რომ ყველას ერთ ციხეში მოვიკრებდითა გამაგრულა და მძიმე იერიშების მოგვიტყუებდა და აქ საერთო, შემადლებელი მაინც საქარობობა და ყველაფერს ფლობდა; აქ „შეთანხმება“ არა თუ მარ-

ტო „შესაძლო“ შეიქნა, არამედ ის ჩვენ მრწამსად გადაიქცა და აკაცის სიმღერა — ერთობა ჩვენთვის ტახტია — ი, ჩვენს აღმასწავლელად. ამ ერთობამ და — უბრალოდ ამოკვებამ შეგვანახებინა ალყა შემოტყუებული ციხე — საქართველო 35 წლის მანძილზე. ამ ძველთაგან ნაანდრეიძემ, „შეთანხმებამ“ ცეცხლ-მოკიდებულ ციხის კოშკიდან ბრძოლით გამოგვტყუებინა ჩვენი ერთგული აღსანი, რომელსაც ჩვენი ემიგრაცია 3 ათეული წლის მანძილზე ღირსეულად ემსახურება და იცავს.

ამ 30 წლის გასწვრივ კლდესათვთ იდგა ქართველობა ჩვენს სამშობლოში და უსაშინელეს, უსწორო ბრძოლებში ერთს ღოჭმებს იცავდა. სასხლისაგან დაკლოლი ხშირად მკრტუებოდა, მაგრამ მაინც იქვე იდგა და აი, დღესაც სდგას და განათავს ელოდება.

ვის მოაგონდება იქ დღეს ჩვენი ძველი დავა, უთანხმოება?

და ასე, ვით მაშინ — 26 მაისს — ისინი გრძნობენ, რომ „შეთანხმება“ ძველი ძალებისა აუცილებელია, თუ ერთს სიცოცხლე უწყურია. საქართველოს კი სიცოცხლე და თავისუფლება სწყურია. უდიდესმა საფრთხეებმ და პასუხისმგებლობის გრძნობამ ერთს მომავლის წინაშე, დღეს მთელი ქართველობა შეადგულა. ქროვეული გენომინი ყველაფერს უდავოდ ფლობს ჩვენს ქვეყანაში. და ეს სურვილად გამართლებული, ზორიკოდებული ერთი დღეს უფრო მეტად, ვიდრე ოდნემე, ჩვენ შემოგვეტყუოს, ჩვენს დახმარებას ელოდება.

ჩვენსკენ ცქერას, ჩვენზე ფიქს მას უშლიან, ამისათვის სდევნიან, აწმებენ და ჯვარხედ აკრავენ... ვახურებულ შანთებით დაღავენ მათ იმ 3 წლის ამბავთა მოგონებისათვის, ჩვენი ვახსენებისათვის, და ძველ, გარდასულ საქართველოზე იღმებულ შეფიცვისათვის... მაგრამ ის ვაუტტებელი ჩრება; იყრ იქნა, მას გული ვერ შეუნგრის... და ამ „გაუსწორებელს“ დღესაც სწაჰს, რომ ისინი, ვინც იმედიით გამოისტუმრბა და ვისაც ერთს დროშა ჩააბარა, ეხლადაც უმწიკვლოდ ინახვენ 26 მაისის მტენებას.

ამ უსაშინელეს ხანაში ჩვენ ერთგობით მის ერთად — ერთ დამცველად და მოქმედავით. ამ „განთიხვის“ დროს მას სხვა ვეკილი არ გააინა და არც სურს — ჰყავდეს.

„ოცნებას თავს ნუ მისცემთ“ გავფრთხილებენ ისინი შორიდან, „შეშეშობიანობა ყველას გვიწინდა და გვიყვარს, მაგრამ განა ჩვენზედა დამო-

ს ა მ რ თ ა შ ო რ ი ს ო ა მ ა ე ბ ი

გასულ მაისის ბოლო რიცხვებში ბონში (გერმანია) და პარიზში დადებულ იქნა ხელშეკრულებები, რომელთაც ევროპის მშვიდობიან განვითარებისათვის ექნება უდიდესი მნიშვნელობა, თუ, რასაკვირველია, ისინი შესაფერის პირობებში იქნებიან ცხოვრებაში გაატარებული.

ამერიკამ, ინგლისმა, საფრანგეთმა და დასავლეთ გერმანიამ 26 მაისს ბონში ხელი მოაწერეს საზავო ხელშეკრულებას, რომლის ძალით ბოლო ედება 7 წლის განმავლობაში დასავლეთ გერმანიის ოკუპაციას მოკავშირეების მიერ. გერმანია ხდება მათი მოკავშირე და მათთან ერთად ევროპის მშვიდობიანობის დამცველი.

გერმანიის ფედერალური ჩრქულებული ამიერიდან ხდება თავისუფალი მის შინაურ და საგარეო საქმეებში, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ მის დღევანდელ მოდერნიზაციის ზოგ საეკონომიკურ მხარეებს, რომელიც დაკავშირებულია იმ ფაქტებთან, რომ გერმანია ამ დროებით დაყოფილია ორ ნაწილად და ერთ მის ნაწილს ემუქრება საბჭოთა ჯარებთან ოკუპაცია. მწილი გერმანიის მეორე ნაწილს აი, ეს სწამშირთება იმის მიზეზი, რომ გერმანიის ფედერალური

რესპუბლიკა იძულებული ხდება სთხოვოს ამერიკას, ინგლისს და საფრანგეთს დროებით დასტოვონ მათი ჯარები და არ გაიყვანონ ისინი გერმანიის ტერიტორიიდან.

დასავლეთ გერმანიაში მყოფი უცხო ჯარები ამიერიდან აღარ თვლებიან საოკუპაციო ძალებად, არამედ, ერთიანდებთან (სა გერმანულ ჯარების ნაწილებთან ევროპულ ერთ და მთლიან ჯარში, მათთან ერთად უნდა დაიკვან გერმანიის და მთელი დასავლეთის თავისუფლება და მშვიდობიანობა.

27. მაისს პარიზში ექვსი სახელმწიფო — საფრანგეთის, გერმანიის, იტალიის, ბულგარის, გოლანდიის და ლუქსემბურგის მიერ ხელმოწერილ იქნა მეორე ხელშეკრულება, რომლის ძალით არსდება ევროპის თავდაცვითი ერთობლიობა. ამ ექვსი ერის ევროპაში მყოფ ჯარებს უფლებებით ერთი საერთო საჩქლობა, მათ ექნებათ ერთი და იმავე სისტემის ოარაი და ერთნაიხა სამხედრო ფორმა — ტანსაცმელი. ცალკე ქრთვეული ნაწილები აღარ იარსებებენ და მათ არ ექნებათ უფლება საერთო საარდლობის დამოუკიდებლად მოქმედებისა.

117 წლის წინად ვადაქრილ ძირებზე ახალი სიკოცხელ ამოტყორცნა, ჩვენს შორის „უბსკრული“ უჩინაშად ვაპქრა, ის ვერსად ვბოვეთ. იმ „საზღვარს“, რომლის მიახლოება წინად გვაშთიკლებული ეს საკაცობრიო მშვიდობა? ხომ ხედავთ ამ დროულებებს აყრას ქაჩიშხალის წინ, ხომ ხედავთ ამ საშინელ და განუწყვეტლივ მზადდება, უღვეველ დოვლათის ხარჯვას, მხოლოდ საჭურველის დასამზადებლად? რა მოვედლის, ომი რომ მოხდეს ამ გაუფიქრარის ატომობურის ტენიკით? რა მოყვა ჩვენს 3.000 წლის კულტურას, მთელს ერს? ხომ ხედავთ — ყოველ მხრიდან ძველი, ძლიერი მტერები მუქურვილან და პირველი დაკერით ჩვენს მიწა — წყალს უმუქრებიან. ერთი თოფის გაუპრდნა და ჩვენი ქვეყანა შეიძლება ერთაშად ცეცხლს ალში გაუხეთოს. შეიძლება ქართილბას უჩინაშად აღმოვიგებრას. ეს ცარიელი სიტყვა არ ვეგონოსთ. და აი, გიმხვლით ჩვენს უქანსკელ ანდქას: „იბახეთ, იყვირეთ — ვადგავარჩინეთ. დღემდე მოტანილი ქრი და მამული არ დავეულებოს... ჩვენ ხელს სხვა ქოჩისუფალი არა გვაყავს. საქართველო თქვენ შეგყურებთ...“

ეს არის ქუმშარტიკი და თან საბედისწერიო ძახილი ჩვენი ქვეყნისა და ჩვენ გვეონია, უცხოეთში არ დარჩება არც ერთი ქართველი, რომლის გულს ეს ხმა ამ მოხვედეს... არც ერთი ვადმოხვეწილი დღეს სხვა ფიქრს გულში არ ვავილის.

ვანა ამ დროს კიდევ შესძლებს ვინმე — რაიმე ანგარიშებზე, ჯგუფებზე, კრიძოზე რამე იფიქროს? ახა, აქამდე ქათიველობა და მისი ღირსების დასაცავად ვადმოხვეწილი არ დამუკვებიან. ძველი დავის მომგონით, ყველა სიბრალულით და ზიზლით შესედავს ამ დროს. ვანა ამისათვის კიდევ სცალია ვინმეს? დღეს არა ხელ შესაძლოა ჩვენს სახლს ცეცხლი მოედოს, ჩვენ არ ვიცი — საიდან დაიწყება ის და ამიტომ უკლებლივ ყველანი დღე და ღამე უნდა ვუშვაგობდეთ... უკუ ვავლით ყოველივე, რაც ვეთიშავს, დავიციწყით... საქართველოსთვის, ერის ვადარჩენისათვის ხელი — ხელს ჩაკვილით და ვეახოვდეს, რომ „შეთანხმება მაინც შესაძლებელია!“

კახაბერი

ევროპის თავდაცვითი ერთობლობა მკვიდრად იქნება აგრეთვე დაკავშირებული ჩრდილო ატლანტიკის სამხედრო ორგანიზაციასთან, რომელიც აერთიანებს 14 სხვადასხვა ერის ჯარების ნაწილებს. ამ ორივე სამხედრო ერთეულებს ეყოლებათ ერთი და იგივე მთავარ-სარდალი — ამერიკელი ბრიადგენი.

პარიზის ხელშეკრულებით ევროპის თავდაცვითი ერთობლობა იქნება არა მხოლოდ სამხედრო ორგანიზაცია, არამედ ამ თავდაცვის განსამტკიცებლად მოწოდებული არაა აგრეთვე სხვადასხვა პოლიტიკური დაწესებულებანი, როგორც, მაგალითად, სტრასბურგის პარლამენტი, რომელსაც ჯერ-ჯერობით სათაობიზო ხასიათი აქვს და სხვადასხვა ქვეყნების საგარეო საქმეთა მინისტრების საბჭო. ეს პარლამენტი არ არის საკანონმდებლო და სრულ-უფლებიანი ორგანო. არც მინისტრთა საბჭოა მის წინაშე პასუხისმგებელი. ამიტომაც პარიზის ხელშეკრულება წინადადებას იძლევა დაუყოვნებლივ მიღებულ იქნეს შესაფერისი ზომები, რათა ახლო მომავალში შესაძლებელი იქნეს დამყარდეს მთელი ევროპის მცვიდრი ფედერატული კავშირი.

მეორე მეტად მნიშვნელოვანი აქტა პარიზის კონფერენციას იყო ამერიკის, ინგლისის და საფრანგეთის საერთო დეკლარაცია, რომ ისინი ჩისტყლიან შათიფის დად სამშრობობათ ყოველიფე ნაბაფს, რომელიც დაემტკიცება ევროპის თავდაცვითი ერთობლობის არსებობას და უზრუნველყოფას. ისინი აცხადებენ, რომ მათი ჯარები დაარჩება ევროპის კონტინენტზე, გერმანიის ფედერატულ რესპუბლიკის ტერიტორიის ჩათვლით, მანამდე, სანამ ამას საერთო მდგომარეობა და საჭიროება მოითხოვს. მეორე ამეფე დროს თვით გერმანიას ეძლეფა მისი უზრუნველყოფის განაჩტია და მასზედაც ვრცელდება ჩრითლო ატლანტიკის ხელშეკრულება, თუმცა ამ კავშირის წევრი ჯერ კიდეფ ის არ არის.

ამ ხელშეკრულებათა პირველი და პირდაპირი მიზანია დასავლეთ გერმანიის სამხედრო ძალების და მთელი მისი ეკონომიური რესურსების გამოყენება ევროპის თავისუფალ ქვეყანათა დასაცავათ, რომელთა შორის თვით გერმანია ითვლება.

ესლა ყველა ნათლად ხედაფს და დარწმუნებულა, რომ საბჭოთა რუსეთი მისი სატლიტებით ყოველიფე მხრი დიდ სამხედრო სახაღისს

ეწეფან და დემოკრატული ქვეყნების წინააღმდეგ სატლიტად დაპირდაპირებული არიან. ამ ორ ბლოკის შორის არავითარი საერთო ენა და თანხმობა არ არსებობს. თვითელლო მათვანი ცდობების მისი საკუთარი რიფები გამამგროს და გააძლიეროს.

არ არის გასაკვირი, თუ დღეს ყველანი — დემოკრატული ბლოკი ისე, როგორც საბჭოთა რუსეთი უღიდეს ყურადყვას აქცეფე გერმანიის პრობლემას და ყოველგვარი ზომების მიმართ თაფნ თაფს მხარეზე იმ ქვეყნის ვადმოსაბირებლად, რომელიც ძლიერია ეკონომიურად და მილიტარულად და მეტათ მნიშვნელოვანი სტრატეგიული მხრითაც. აგი გერნარლო აიზენჰაუერი 1952 წლის 2 აბრილის თაფის მოხსენებაში ჩრითლო ატლანტიკის პაქტის ორგანიზაციის ხელმძღვანელობას სწორდა: „მეტად ცოტა იმედა ევროპის დიდი ხნით ეკონომიური სტაბილიზაციისა, თუ დასავლეთი გერმანია არ იქნა თაფისუფალო ერთა გვერდით და მათ მხარეზე... გერმანიის ჩრდილოეთის ვაკე-მინდრები ყველა მათი თანამედროფე მარა თუ სკიენის გზათა ქსელებით წარმოადგენს საუფეთესო არსეს აღმოსავლეთიდან თაფდასასმულად... თუ დასავლეთი გერმანია ჩვენს მხარეზე იქნა, ჩრდილო ატლანტიკის ორგანიზაციის ძალები ამით გახება უძლიერევი დამცევაო ცენტრალური ევროპისა ბალტიიდან აღმებამდე“.

ამიტომაც არის, რომ საბჭოთა რუსეთი ყოველიფე ზომებს და საშუალებებს მიმართადა და მიმართავს დღესაც. რომ ამ მოზღეს დასავლეთ გერმანიის დასტლოება და მეგიდრათ დაკავშირება ევროპასთან. ამ მიზანს ემსახურება ყველა ის ნოტები, რომელიც რ მოსკოფს 1952 წლის 10 მარტიდან დაწყებული დღემდე ალიბიანთის ვადაუცია. ყველა ეს ნოტები თითქმის ქრთი და იგიფე შინარისსა და ყველანი ერთ და იმეფე ამოცნას ისახავენ.

წინეთ საბჭოთა რუსეთი „აერთოდ გერმანიის შეთარაღების წინააღმდეგი იყო, ამტკიცებდა, რომ შეთარაღებული გერმანია ყველაფე ფაშისტური განხიზიება და მოითხოვდა ძველი გერმანების დასჯას და მათი სამსახურში არად აჩრდილებს. ახლს მოსკოფმა უღებად აზრა შეიცვალა და ყველა მის ნოტებში სრულიად საწინააღმდეგოს ლაპარაკობს. მოსკოვი მოკავშირეებს წინადადებას აძლევს დაუყოვნებლო საბოლოო საზავი ხელშეკრულება იქნეს დადებული გერმანიასთან; დასავლეთი და აღმოსავლეთი გერმანია

ნია გაერთიანდეს ერთ თავისუფალ და სუვერენულ სახელმწიფოთ; ყველა ეკონომიურ, სავაჭრო, თუ პოლიტიკური შეზღუდვები მოკავშირეების მიერ გერმანიისადმი მიუყენებელი და უკონტროლო ვაჭრობებზე იქნას; გერმანიას სრული უფლება მიუცეს ავტონომია, რაც სურს, იარაღი, თუ სხვა რამე ნაწარმოებზე; ყველაფერი, რაც მას უნდა, იყოს დარეგულირებული შინაგანად, ან გერმანიის გარეშე გასაყვანი; მას შეუძლია სამხედრო სამსახურში მოიწვიოს ძველი ნაცისტური ოფიცრობა, ვენერალები, ადმირალები; მას უფლება ეძლევა აღადგინოს ხმელეთის ჯარი, შექმნას ფლოტი და ავიაცია; ერთი სიტყვით, ყველგან მას მისი საკუთარი ნაციონალური ჯარი და მხედრობა. მაგრამ ამებზე დროს გერმანიას უნდა გერმანიას ევალება იყოს ნეიტრალური, ანატივალური მონაწილეობა არ მიიღოს იმ სამხედრო კავშირში, რომელიც შეიძლება მიმართული იქნას გერმანიის წინააღმდეგ უცანასკნელი იქნას ერთ-ერთი წინა ომში გერმანიის მობილიზაციაზე ბანაკში მყოფ სახელმწიფოს წინააღმდეგ.

მოკავშირეები მომხრე არიან გერმანიის ორივე ნაწილის ერთ სუვერენულ სახელმწიფოს ფარგლებში დაერთიანებისა, მაგრამ მოითხოვენ, რომ ასეთი გაერთიანება იქნას მთელ გერმანიის დემოკრატიული პრინციპებზე აყვებულ თავისუფალი არჩევნების შედეგად. ხოლო ასეთი არჩევნების შესაფერისი პირობების შესაქმნელად და თვით ამ არჩევნების საკონტროლოდ კი იქ უნდა იქნას გაგზავნილი ერთი კავშირის ნეიტრალური კომისია. ალიბისათვის მიუღებელია მუსკოვის ის წინადადება, რომ აღდგენილი იქნას გერმანიის ნაციონალური ჯარი მასი ძველი ნაცისტური ოფიცრობით; მათთვის მიუღებელია აგრეთვე, რომ მიიღონ გერმანიის თავისუფლება შეინუღდოს და მას ეკრძალებოდეს კავშირში შესვლა სხვა ქვეყნების ამა თუ იმ დაჯგუფებასთან.

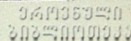
უცანასკნელ თავის ნორმაში ალიბისადმი მოსკოვი წინააღმდეგ იძლევა ნორტების ქრთმანეთისადმი გადაცემას თავი განემდონ და ყველა სადაო საკითხების გასარკვევად და მოსაგვარებლად შეიკრიბონ ოთხი სახელმწიფოს (ამერიკის, ინგლისის, საფრანგეთის და საბჭოთა რუსეთის) მთავრობების წარმომადგენლები. მოკავშირეები საფრანგეთის ინსტიტუტის აპირებენ ასეთი კონფერენციაზე დათანხმების; მაგრამ აქედანვე ცხადია, რომ ასეთი კონფერენცია, თუ კი რასაკვირველია, ის შეიკრიბა, ისევე უნაყოფო იქნება, როგორც წინეთ ეს არა ერთხელ მოხდა.

საქმე იმაშია, რომ გერმანიის საკითხებს გამოიხატოს დროს ზოლშეიკების ტაქტიკა შეიძლება შეიცვალოს და მან ესა თუ ის ფორმა და ხასიათი მიიღოს, მაგრამ ზოლშეიკების სტრატეგია კი მუდამ ერთი და იგივე დარჩება: მათი მიზანია გერმანიის გაერთიანების სახელური დემოკრატიის რეჟიმის ქვეშ და დასავლეთ გერმანიის ეკონომიური ცხოვრება მოსკოვის კონტროლის დაუქვემდებარებლად. მეორე მხარე კი დასავლეთის ქვეყნები ფიქრობენ, რომ როგორც მათი, ისე თვით გერმანიის ურს ინტერესები მოითხოვენ გერმანიის ინტეგრაციის დასავლეთის ევროპულ სრიალობაში. ამ ორ პოლიტიკას შორის კომპრომისი შეუძლებელია. გერმანიის ორ ნაწილთან გაყოფაც კლინიკური შედეგია ამ განსხვავებისა.

თუ შემოდ აღნიშნულ დებულებას გავიზიარებთ, მაშინ ადვილი გასაგები იქნება, თუ რატომ დღემდე გერმანიის შესახებ გადაცემულ ამდენი ნორტებისაგან, თუ სხვადასხვა დროს მოწვეულ კონფერენციებიდან არაფერი გამოვიდა და არც სხლი მომავალშია დადი იმედი, რომ რამე გადაწყვეტილი და სანდოვანი გამოვიდეს.

ზონის და პარიზში ხელშეკრულებას ხელი მოაწერეს, ამ ხელშეკრულების ძალით ხიზება დასავლეთ გერმანიის ინტეგრაცია ევროპის სახელმწიფოთა რიგებში, მაგრამ ამ ხელსაწიფურით საქმე არ წყდება და არც თავდება: ხელშეკრულებას პარალმენტების სატეფიკაცია სჭირდება. ამას დრო უნდა. ამ დროს განმავლობა კი საბჭოები მთელი ამ საქმის ჩასაშლლად, ცხადია, განაუკომდენ თავის დამარცხებულ მუშაობას: იმუქრებიან ბერლინის ბლოკადით, თუ სხვადასხვა ხელშეკრულებით მოწყობილ ინტენდენტებით; სხვადასხვა დემოკრატიული და ნაციონალისტური კლინუტებით და წინადადებებით ცდილობენ გერმანიის ხალხს ფსიხოლოგიაზე იმოქმედონ, ის თავის მხარეზე გადობირონ, ამით შოგნიდან დასავლეთ გერმანიის აფეთქონ, აღნუსტრის მთავრობა გადააგონ, ძალაუფლება თვით კომუნისტებმა ან სხვა მათთვის გამოსადეგ ელემენტებმა ხელთ იგდონ და მთელი გერმანია ახალ სატელერ სახელმწიფოთ გახადონ.

საბჭოთა მუშაობის ამ სახეითა შედეგების თავიდან აცილება დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად მეორე მხარე აღმოჩნდება მთლიანი

ცნობები საქართველოში

მკითხველი ნუ დამემდურება, თუ ეს წერილი კარგათ დალაგებული არ არის. ცნობები სახელდახელოთ მაქვს შეადგენილი თქვენ თანამშრომლის მადიერ, რადგან მას ამ აჟამდ დრო არა აქვს და მე მოხოვა მის-მადიერობა გამეწია.

ხშირათ ხდება, რომელიმე მოვლენა წამოიჭრება ხოლომე ცხოვრებაში და მხოლოდ კარგა ხნის ვაგლის შემდეგ გამოჩნენ თავის ნამდვილ ბუნებას. ასე მოხდა ამ უკანასკნელ წლებშიაც. საქართველოს მდგომარეობა ისე როგორც სხვა სახეობის რესპუბლიკების ომის შემდეგ ნელ-ნელა იცვლებოდა და ახლა ყველასათვის ნათელი უნდა იყოს, თუ რა მონურ პირობებშია იგი ჩაყენებულ და ვისი მორჩილებისაკენ ეზიდება მას. დაიწყეთ თუნდა ჩვენი პატივცემული დეპუტატებისაგან, რომელნიც კომუნისტური პარტიის კარნახით და მითითებით იქნენ თითქმის „ერთხმად“ არჩეული და ქართველ ხალხის ინტერესებზე დატყობნა, მხოლოდ სტალინის ქება-დიდებათ და სსრკ. მთავრობის ყოველი მოქმედების ასპროცენტრანი მოწონებით გვიმპაინძრებდა; ერთხანს ეს ქება ჩვენ რიტუალურ გვეყონა, მაგრამ ნამდვილათ ერთი პიროვნების სრულ გაღმერთებით გადაიქცა. ახლა ამიტომ ხშირათ შეხვდებით სტალინზე ისეთსავე ლაპარაკს მოწონებით და მორჩილებით, როგორც ალბათ ძველ დროში პირველი ქრისტიანები ლაპარაკობდნენ ღვთის დიდებაზე და ყოვლის შემძლებლობაზე.

ამ სავალდებულო და სარწმუნოებრივ რიტუალთ გადაქცეულ ქებათ-ქებას დემბტა უკანასკნელი მსოფლიო ომის შემდეგ მეორე, ასე-

და შეთანხმებული თავის მოქმედებაში და ამ მოქმედების უწყისელოვანად მიმართებაში. განსაკუთრებით დიდი მოვალეობა აქვს დიდს დაკარგებულა საქეთა შორისო მდგომარეობით თვით დასავლეთ ვერმანის ხალხს. მთავარი და, თუ გინდ პრინციპატურისა საკითხია, რამდენად ვერმანის ხალხი შესძლებს ზოგ მცდარ ნაბიჯების თავიდან აცილებას და ვერობაზე მოწონილი ბარბაროსული ტაღმებისაგან გადასაჭრინდ და თავისუფალ ქვეყანაზე როგებში სახლოლოდ ჩადგომას.

კ. ვვარჯალაძე

თივე დიდებით მოხსენება რუსის ხალხის. იფხან უფროს მძით ისენება წარმოთქმულ სიტყვებში, ხან უდიდეს მფარველათ და კეთილსმყოფელათ, ხან განმანათლებლათ იმ პატარა, თუ დიდი ერებისა, რომელნიც საბჭოთა კავშირის სამფლობელოში არიან მოქცეული. როცა რუსის ერზე ლაპარაკობენ, მას ახასიათებენ გახუთებულ, თუ ქრებულზე, როგორც ნათელი გონების, მტკიცე ხასიათის და დიდი ამტანობის ანუ გამძლეობის მქონე ერს, რომლის ერთგულებამ საბჭოთა ხელისუფლების მომართ უზრუნველყო გამარჯვება კაცობრიობის მოპისხარ მტერზე—პიტლერ-ფაშოზზე და ასევე უზრუნველყოფის გამარჯვებას ახალ ფაშისტურ (?) მტერზე—ამერკის იმპერიალისტებზე. ახასიათებენ მას, როგორც ყველაზე წარჩინებულს, ნიჭიერს და განათლებულს ყველა ნაკიათა შორის, რომელნიც საბჭოთა კავშირში შედიან. შთაბეჭდილება ისეთია, რომ ძველი იმპერიალისტული ზნახეობა—გახვეული ახალ სიტყვების კორიანტელში. საინტერესოა, რომ ამის ქადაგება ევალბა არა თვით რუსებს, არამედ ცენტრალურ თუ ადგილობრივ ეურზალ-გახუთებულ და არა რუს ერთა პოლიტიკურ პირებს. უმაღლეს საბჭოში ქართველი დეპუტატები, როგორც მც. ვ. ვ. ცხოვრებაში, თავის სიტყვას იწყებენ იმით, რომ საქართველოს ბუნებრივად ელიჩხა სტალინის გენალებურ ხელმძღვანელობით და „ძმურ დახმარებით დიდებული რუსის ერისა“—თა შემდეგ ჩამოთვლიან. თუ საქართველოში რა გაკეთებულა! ნეტა რაში დასჭირებთ ქართველთა რუსების ასეთი დახმარება? ან რა გაუყეთეს მათ საქართველოს? ამაზე დეპუტატები ბრწყინვალე დემონს იჩივენ. ან რა უნდა თქვან? განა საქართველოს მიწა საკლებ ნაყოფიერია, ან ქართველი ურო ნაკლები ძსტორიული ან თანამედროვე კულტურის მატარებელი? ან და ქუთაისში აეტომობილის ქარხნის ასაშენებლად (რომლის მანქანები გერმანიიდან იქნა ჩამოტანილი) ან ჟუსის ყანების გასაფართოებლათ, ან ენახის გასაშენებლად, ან ჩიის ახალი ქარხნების ასაგებათ (13 ახალი ჩიის ქარხანა მოწყეო უკანასკნელი წლების განმავლობაში) რუსის ერი უნდა ჩამოსულიყო დასამარებლათ? განა ქართველებს არ შეეძლოთ ათვისება სათანადო ტენიკის მათგან სწავლების გარეშე? ჩასაკვირველია შეეძლოთ.

მაგრამ მაინც მათს წყალობას უნდა მიეწიროს ყოველივე ის, რაც ქართველი ხალხის მწარე ოფლის-ღვწიით არის აგებული და გაზრდილი.

ცხადია, აქ საქმე გვაქვს არა მარაოლა დან-მარებასთან, არამედ იმ სერიოზულ და მტკათ საყურადღებო პოლიტიკურ მოვლენასთან, რომელიც გვეუბნება, რომ მოსკოვის ბატონებს დასკირდათ რუსის ერის განდიდება და წინ წა-მოყენება. მათ ყველაზე მეტად ეშინიათ და გა-ურბან რუსის ერის გადაკედებას და ვადდგო-მას, სანამ ეს 80 მილიონიანი ერი თავის ერთ-გულთა ან მორაჩილთა მინც ეფულებათ, კომუ-ნისტურ დიქტატორებს იმედი აქვთ მათი დან-სნაყრით და შანავან სამინისტროსა და პარტი-ული აპარატის საშეულებით ყველა დანაზრენ ერების ვაღზე ვადგომას და წინააღმდეგობას მილო მოუღონ. დამორჩილებულ არა რუსებს მათ არაეითარო იმედი არს აქეთ. გაქორების დროს, ფიქრობენ, ყველანი გვიღალატებნო. — რუსის ურზე კი შევს იმებს ამაყობენ. ისიც სათქმელია, რომ რუსის ერშიც ადრე არის ისეთი სასაქრველი მდგომარეობა მოსკოვის დიქტა-ტორებისათვის, როგორც მათ სურთ და აი ამ დევექტის გამოსასწორებლად ახმაურებენ და აყვირებენ ყველა დანაზრე ერებს რუსების დიდესლოენებასა და უფროსობაზე; ნაციონა-ლური თავმოყვრება და განდიდება სურვი-ლი, რაც ბუნებრივია ყველა ერში, უნდა გა-აღვიფრნ სრესებში, რომ ამით ისინი კომუნის-ტურ ბატონობის სასარგებლოთ გამოიყენონ. სტალინის განცხადებას მეორე მსოფლიო ომის გათავების შემდეგ, როცა მან განსაკუთრებით გაუსტვა ხაზი რუსის ერის ერთგულობას და და-სნახებებას პიტორის გერმანიის დამაქცება-ში, სწორეთ ეს მიზანი ქნდა დანახული. კომუნისტური პარტიის განდიდება და ომის მო-გებას კომუნისტურ სკურეტრებს გამჭრიახობა-ზე მიიყურას, რაც ყველამ იცის სინამდვილეს სრულიად არ შეეფერებოდა, რასაკვირველია, ვესკ ვასქიდა. ვერავის დაჯერებულა. ამიტომ კომპარტიის საქვეო დამახუტებას ამოუყენეს გვექლით დამახუტება რუსის ერის.

რაგონი ხელშეიან ამას თვით რუსები? ყველა ცნობებიდან ჩანს, რომ აქა-იქ რუსის ზოგი-ერთ წრეებში ეს ხუზი მართლა გამჭრელი გა-მოღდა; მაგრამ საერთოდ, კომუნისტობასგან მი-ყენებულ წამება თით რუსის ხალხსადმი იმ-დენათ ძლიერია, რომ ყველაიორუსები ამ ქებით დიდათ ქმყოფილი არ უნდა იყონ. ურთო იმი-

ტომ, რომ სხვა ერებმა აღმატრად დაუწყეს მათ ყურება, ზოგნი კიდევ ერიღებანი, შორის უფლან, უნდობლობას იჩენენ მათდამი. უბრა-ლო რუსის მუშას კი ეს ძალიან არასასურველ მდგომარეობაში აყენებს. კომუნისტებს ეს ერთი მზრით ახარებს. იმედი ეძლევათ, რომ მათ წრეში ურთავულ აეგეტებს იშობინან. მაგრამ წარმოიდგინეთ, რუსი მუშეში ხშირათ ამ ანეს-ზე წამოღებას გაუბრინან. ზოგნი მათგანნი, ორ ცეცხლ-შუა ჩაეგრდინილი, სულ განზე ვად-გომას ფიქრობენ. მათში ხშირათ ვაგონებთ ასეთ ფრახებს: „ჩვენ მუშეთ ვართ, ვინ გვეცი-თხავს რამეს? ან—,მუშები ვართ, რს ხენი საქ-მა“—ო და სხვა ასეთებს. ისინი ძვეე დანაქრუ-ლად გრძნობენ თავს, როგორც სხვა უბრალო მოქალაქენი. უფრო მეტი აქვს გასაგედი ერთ-ენულ ქებას მაღალ თანამდებობის პირთა შო-რის, როგორცაა დირექტორები, მთავარი ინჟე-ნრები და სხვა. ბოლშევიკებაც სწორეთ ამი-ტომ აწევიან ერთხელე მიღებულ ლოზუნგს.

კომუნისტებს მიზანში ის აქეთ ამოღებულა, რომ რუსი გავხადნ პოპულიარული. მწერლო-ბამაც ამას უნდა შეუწყოს ხელი. არც ერთი რომანი, მოთხრობა, პოემა, ან ფილმი გინდა თა-ნამედროვეებს ეხებოდეს იგი, გინდა ისტორიულ წარსულს, არ შეიძლება დეიწიქრის ისე, რომ შიგ ქართულ (თუნდა სხვა ერის) გმირების გვე-რდით ერთი რუსი მაინც არ იყოს გამოყენებულა, რომელიც გაქორების დროს, თუ დოღბინდა მათს ახლავს მთავარ გმირს, ეხმარება, მეგობრო-ბას უწევს. მეგობრობა, საყვარულთან ერთათ, იციო, ძირითადი თემათიკათავანია პოეზიის, ამიტომ ხშირათ მ მეგობრობის სცენები დიდი მხატვრული ნიქით არის დაწერილი, და ძლიერ შთაბეჭდილებას ახდენს მკითხველზე ან მნახვე-ლზე, განსაკუთრებით სინემაში. არსებობს ვინ-საკუთრებული ქუჩნალი „დრუება ნაროდო“, რომელიც საქალაქურად ათავსებენ სხვა და სხვა ერთა პოეტების და მწერლების საუკეთესო ნაწარმოებთ, სადაც მეგობრობის სურათებს უქ-ირავს მთავარი ადგილი. ამათში რუსის გამოყ-ვანა საეკადლებულია; სხვა ურთა სოლიდარობის სურათები კი ავტორების ნებაყოფლობაზეა მი-ტოვებულა. თუ თუმა ომის ამბებს ეხება, საუა-ლდებულა, რომ რუსმა გადააჩინოს ქართვე-ლი სიკვდილისაგან ომის ველზე ან საგადამყო-ფოში დატორის მოულოზო მითუხარო დიდი მწუხველო-ბით და შემდეგ საქართველოში ჩამოყვას მის მშობლებთან და მეგობრებთან. ქართველი მწე-

რლებიდან, ყველაზე ნიჭიერები, სროგორც მცა. მოსაშვილი და ლეონიძე, იღებენ ამ ფურხალში მონაწილეობას და რუსული კრიტიკა პირველ ყოვლისა მათ ნაწერებში სწორად რუსეთთან მეგობრობის სკენებს აღნიშნავს, სროგორც დიდ მილწევს, როგორც საუკეთესოს და ყურადღების მისაქცევს. ისტორიულ რომანდშიაც ამ თანამოციის დაეცა საყვარლებულია. ყოველი გაღანეცა აქედან, დიდ ნაკლებოვანებთ ითვლება. მწერლებაც ცდილობენ, რომ საქართველოში თითო რუსი, თუ მტეა არა, ყოველ საუკუნეში გამონახონ, რომელიც ქართველ დიდ ისტორიულ პაროვნებასთან უეჭველათ მეგობრულ განწყობილებაში უნდა ყოფილიყოს. ეს გვირთახერბა, თუ არ მოახერბა მხატვრული სიმართლის სიყვარულით კ. გამაზნურდება; მის უდღესს „ჩაყარდნათ“ ჩაუთვალეს ის, რომ არც „დავით აღმაშენებელზე“ დაწერილ ტრაილოვანში, არც „კონსტანტინეს მარჯვენაში“ ერთი რუსიკი არასად ფავს დასურათეული. როგორ შეიძლება ერთ სრესს არ გაეცლოს მამან საქართველშიო, უსაყვედურებენ მას, მაგრამ განგებ არ მოუსტერებია მისი დამოყვანა თავის რომანებში.

ამნაირ ლიტერატურიდან და პროპაგანდოდან ისახება ორგვარი კომუნისტური პატრიოტიზმი, რომელიც ნაკარნახევია პოლუტ-ბიურისაგან. ცნობა საკეწმწხო პატრიოტიზმი, პატრიოტიზმი საბჭოთა მოქალაქის, საყვარლებულია ყველა ფრის წარპომადგენელთათვის. მეორეა პატრიოტიზმი რუსის, რომელმაც უნდა იბაყოს იმით, რომ ყველა სხვა ერებს მფარველობს.

თვით ხალხური ფოლკლორიდანაც კი ამოკვეთილია ყოველივე, რაც ამ თემას უწინააღმდეგება, განსაკუთრებით რუსეთის შემოსევის წინააღმდეგ თუ არის მიმართული.

ყველა ამის შემდეგ ვის გაუკვირდება, ქართული დებუტატების ქედ-მოხრილობა, ისინი ხომ სწორეით ამასთვის იქნენ არჩეული თუ, მეორეული სიკვირეული ისაა, რომ ზოგიერთი დებუტატო, თუ მწერალი ახერხებს ხანდისხან, — შეიძლება მარცხდაც მოიღოს — რუსის ქებას გვერდით აუფაროს და მხოლოდ სტალინისა და კომუნისტური პარტიის ქებათ ჩააბრინოს. ასეთი იყო მაგალითად ერთი უკრაინელი დებუტატო წასული მარტის სესიაზე უმაღლეს საბჭოში და ერთიც აზერბაიჯანელი, თუ მოსკოვის გაზეთების ანგარიშებს დაეყურება. მაგრამ თუ

ერთხელ გამოტოვა, უნდა ვიცოდეთ, მერეუთ ათქმევენბენენ..

ამ მონურ ქელის მოხრას მარტო დებუტატებში არ აქვს ადგილი მჩნეული. იგი საერთო მოცელნა და დღეი ვახრწილებს. შემობრტანია ადამიანის ფსიხიკაში და ცხოვრების ყოველ-დღურ ურთიერთობაში. მატრამ განსაკუთრებით ცუდია, როცა იგი იჩენს თავს მწერლობისა და მეცნიერებაში. სამუხბაროთ ამ დარგებშიაც არ არის საქმე სხვა დარგებზე უკეთესად. თქვენ იკით, საბჭოთა პრესაში მწერალითა და მეცნიერთა ერთმანეთზე თავდასხმა, ხელისუფლებას წინაშე მუცლით ხობვა ჩვეულებრივ მოვლენად არის გადაქცეული. ასეთები არიან საქართველოშიაც. მაგრამ ქართველი მწერალინი, თუ მეცნიერნი აქამდე კმაყოფილებდებოდნენ ადლობაზე „დავით“, ადგლობრივ „შეფიცებოთ“ ან დასამენით. ახლა ვინმე პრეოდ, გედევანიშვილი ამ ხობვის და დასმენის ზედა საფებტრზე აჩრებულა და რუსულ „ლიტვ განხეტა“-ში მორდაბირ კრემლის ღვათაბათა წინაშე ამხელს მთელ ქართველ სამეცნიერო დაწესებულებებს და მის გარდაცვალებულ მოსახელეს.

მკითხველმა უნდა იცოდეს, რომ თბილისში ფსიქოლოგის გამობრწილ პრეოდ, დიტო უზნაძის სახელობაზე დაარსებულია „ფსიქოლოგიური ინსტიტუტი ქართულ სამეცნიერო აკადემიასთან“. აი ეს დაწესებულება და მისი მოსახელე ამოულია ნიშნაში ამ პატუცემულ გეგმს. ამტიკეებს რა გარდაეული საბუთიებოთ, რომ არც სტალინი, არც ლენინს არსად გამოუთქვამს ის დებულებები ფსიქოლოგიურ ცდების შესახებ, რომელიც ბ. დ. უზნაძის ორგანიზატორ თეორიას უთქვს საფეძვლად, და რომლის ცდებს ინსტიტუტო განაგრბობს, იგი სკენის: ეს უთქვეულათ არაკომუნისტური იდეალისტური კონცეპტია შემობარული და მამასადამე ამოსფებრეულია. აი მისი პოლიტიკური დასამენითა დასკენები:

„დავტებო გვიჩვენებენ, რომ ასახებობენ კიდევ მეცნიერებაში ისეთი „მუცლთა ადგომები“ (იგულისხმება საქართველო), სადაც ბოლო შეფიქრებო კრიტიკის (თუ თეით-კრიტიკის სიბის არ გამომუქროლია, სადაც მთელ რიგ წელთა განმჯელობაში სამეცნიერო საზოგაროებტრეივობა ხმას არ იბადლებს ამ დაავდებულ შეხედულებათა წინააღმდეგ. ძიხითიდი ამოცანა უზნაძის სახელობის ფსიქოლოგიური ინსტიტუტის თ-

ნამშრომელთა კოლექტივისა უნდა იყოს დაძლევა და განშორება უზნაძის იდეალისტური კონცეპტის“.

ხომ დიდებულა აზრია, უზნაძის ინსტიტუტიდან მისი იდეების გამოდევნა!

პროფ უზნაძე უკვე იმ მხარეს აწის გადასული, სადაც მანუ ხელი აღარ მოუწევდათ თვით კრებლის მტარებლებსაც, მნარამ მის მიმდევრებს რა დღე მოუღოს ამ დამსენის შემდეგ? ან მის საბელობის ინსტიტუტს?

ჩვენ არაფერა უნდა გვქონდეს საწინააღმდეგო მეცნიერთა ურთიანეთში დღვის და კმათის. ბ. დ. გედევანიშვილსაც უფლება აქვს თუნდ „გენიალუზი“ სტალინის „გენიალურ“ დებულებებს მეცნიერული საფუძვლიანობა ამტკიცოს, ხოლო ბ. უზნაძის უქსპერიმენტებს ნაკლი გამოუნახოს. მაგრამ დამსენა და პოლიტიკური მოწიებთა ჩაქუშება მოპირდაპირის... შერცხვენა თავის - თავის და მეცნიერების.

ჩვენ ამ შემთხვევაზე არ შევიჩრებებით, მაგრამ კარგათ ვიცით, თუ უზნაძეზე გზა გაახსნა, მამედვერებიც დამოიხრებთან და ქართული მეცნიერული დაწესებულებაც პოლიციის განყოფილებათ გადაიქცევა.

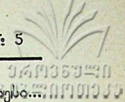
ბ. გედევანიშვილს უკვე უყავს სამშუბართი მიმდევრია აქამდე რუსულ ორგანიზებულ ქართულ ნაწარმოებს არჩედენ, ირცა იგი რუსულათ იქნებოდა გადათარგმნილ. აქვე უნდა აღენიშნათ, ეს თარგმნა რუსულ ენაზე ბერის ჩვენი უროვნული კულტურისა და მწერლობის პატრიონსა და ღირსების საკითხათ აქვს წარმოადგენილი. ნამდვილათ კი ამ თარგმანებს წარმოებთან სულ სხვა მიზეზი უდევს საფუძვლად. თარგმნიან უმთავრესად რუსულად, ერთი მხრით იმიტომ, რომ რუსულზე სხვა ენების მკითხველთაც შეუძლიათ იგი გაეცნონ, რაც ხელს უწყობს რუსული ენის გავრცელებას მანინაც, ირცა ვინდათ არარუსულ ენის ლიტერატურისა და მეცნიერობის გავცნათ. მეორე მხრივ, და უმთავრესად კი იმიტომ, რომ შესაძლებელი გახდეს ყველა ეროვნულ ლიტერატურისა და აზროვნებაზე ცენტრალური ხელისუფლებისაგან კონტროლის გაწევას, სრულდა სს.ს.კ. მწერალითა საზოგადოებან ყავს გამოყოფილი სპეციალური კოლეგია, რომელიც ამ თარგმნის საქმეს და გადათარგმნილის იდეოლოგიურ სისწორის ე. ი. კრემლის პოლიტიკურ ამოცანებთან ხაზზე დგომის საკითხს არკვევს და ხელმძღვანელობს.

მის ხელშეკრით არის ყველა რესპუბლიკებში მკითხვე „მთარგმნელთა კოლეგიაში“, რომელნიც მოსკოვიდან იღებენ მითითებებს. ამას ეწოდება, თანამშრომლობა „იდუერობის დაცვა“ — კარგა თარგმანების შექმნა და სხვ. ნამდვილათ თარგმანების დიდი ნაწილი მეტათ მდარე ხარისხისაა, რასაც ვაზეთებთ არც მალავენ, არც მალავენ, რომ თარგმანი ეკუთვება რუსულ ენის საიდებულათ და გასაფრცხლელად. დაბეჭდილ თარგმანებს შემდეგ მოსკოვის კრიტიკოსები გაატარებენ კრებლის კრიტიკის მიხედვით და ხომ ეიცით, რა დღე დაადგება ჩართ, ვისაც ან აწმყოში ან წასულში ვერ გაუთვალისწინებია პოლიტიკურის დირექტივები და განკარგულუბანი.

აი ამ ხაზით დასაზარებლათ, ერთგულებით აღტყინებულ ქართველ კრიტიკოსს მოუხსენებია თარგმანისათვის დასწრება და ქართულ ნაწარმოების და ყურნალებს პირდაპირ რუსულ პრესაში მხილება ქართულათ გამოხვლის დღინდევ. ეს გახსენა ბ. მესო ელენტი, რომელსაც ერთგულებმა პატივით პირიზის დამსახურება ვანუზახავს.

საქართველოში გამოიღოს ყოველ-თვიური ყურნალი „მნათობი“, რომელშიაც თანამშრომლობენ ძველი მწერლები, ვინც ცოცხალი ვადაზრა, და თანამშრომლობენ ახალგაზრდებიც.

აი ამათი „განქებება“ მოუხდომებია ბ. კრიტიკოსს, წინეთ იგი ამისთვის ქართულ პრესათ სარგებლობდა. გზაც გახსნილი ქონდა. ახლა უნდა თავის „აღმოჩენებში“ უშუალოთ მოსკოვის მოახხნოს, ასე ვთქვათ ფართე საკავშირო ას პირებზე გამოხვლა. პირველ-ყოველსა იგი, სხოგორც წესათ არის მიღებულ დღეს საბჭოთა სამფლობლოში, ქართული ლიტერატურულ ენის ვადამსარგებას ებძვის. ამ მიზნის ის ესხმის თავს ბ. კ. ვამსაზრდიას მისი ისტორიული რომანებისათვის, სადაც გვირბები ძველ ქართული სიტყვებით და გამოთქმებით ლაპარაკობენ. და ვანა ასეთი ჩამორჩენა თანამდროვე იბისაგან დასაშვებია? ეურნ. „მნათობს“ წარმოადგინეთ თავის მხრივ ისეთი ვიქტობთა გამოუჩენია, რომ ვანეთ „კომუნისტა“-ს სათანადო მზილებს შემდეგ „კომუნისტა“-ს წერილი კი ვადაბეჭდვას მთლიანად, მაგრამ თავის მხრივ კრიტიკულ განხილვებში ბ. ვამსაზრდიას სულ აღარ მოუხსენებია არც ვეთ, არც კარგათ. ასეთი ადამაზოთებელი სიჩუმე ბ. ელენტის კრიტიკულ სულისკვეთებას იგი აუტანია!

რას ქვია ასეთი გვერდის ავლა! უნდა დაეგმოთ, გაუქციათ თავის თანამშრომელი, რომელიც, როგორც ციცი, ყველაზე მეტ მკითხველს იზიდავდა. ასეთია მოთხოვნა თანამედროვეობის, რომელსაც ეწოდება „ენის გაწმენდა გადაზიდვებისაგან“.

გეორგიანთ ხედვა მუკლუგონები ბატონ შალვა და დიანსაც, რომელიც დღესაც უმაღლეს საბჭოს წევრი იყო, და სტალინის ქება არა ერთი მკერმეტყველური „რუბრი“ შეწია. ასე განიხილეთ, მის „უბედურ რუსია“-ში თამარ მეფე ხალხის საყვარელ გმირათ ყავს დასახული, ქართული სულიერი საუნჯეს და ერთ-ერთი ხასიათის განხორციელებით ყავს იგი გამოყვანილი. უაწყისი კიდევ ის არის, რომ ფურ. „მნათობში“ ენმე კრიტიკოსს ლ. კალანდაძეს „სამწილი ქება“ დაუძენია. მოგვყავს იგი უკეთარგმნილი ჩუქსულიდან:

„მკითხველს თვალ-წინ წარმოუდგება წარმტაცო სილამაზით მომზიბედილი, დიდი სახელმწიფოებრივი გონიერებით შემქმელი ქართული ქალი, რომელიც განსაკუთრებულა შინაგანი ძლიერებით იმორჩილებს თავის ადამიანურ ენე-დას სახელმწიფოებრივ ინტერესებს სასარგებლოთ. ესაა თამარი, ბ. შ. დღიანის რომანიდან „უბედური რუსი“. ჩვენ ყველანი ვვინძობთ ამ რომანში თამარის სიდაღეს, და რაც უმთავრესია ვგრძობთ ხალხს, როგორც ნამდვილი შემოქმედის ისტორიას, როგორც ცოცხალ და უცვლელ ძალას ისტორიისა“.

ცეცხლ-მოღებულა ბ. ელენტი რისხვას აფრქვევს ასეთ იდეოლოგიურ დარბაზების წინააღმდეგ. როგორც ვერ შეამჩნია ბ. კალანდაძემ, რომ ამ რომანში მთავარ გმირათ გამოდის არა ხალხი, არამედ თამარ მეფე და მისი გარემოცულბა, ასე რომანტიკულათ და იდეალისტურ რათ გაზვიადებულა“-ო.

სამაგიეროთ ამ ბრძენ კრიტიკოსს უცვლელად მოსწონს ბ. ჭეიშვილის რომანი: „ლელი“, რომელმაც სტალინის პრემია მიიღო. ამ შემთხვევაში მწიფონება იდეოლოგიური მოვალეობათა იფორციალურ კრიტიკოსებათის, თორემ ასე ფიქრობთ მკითხველი საზოგადოება ამ ენაგაძელ და გვიანდრებულ რომანს ასეთი მაღალ შეფასებას აძლევდეს! კიდევ კარგა, რომ ბ. კრიტიკოსი რისხვას არ აუღონეს, ეგრნალის დახურვას არ მოითხოვს, ასე დაუწინებულ მწიფონებას სასაჯელში მიცემას. შხილიდან მომავლი-

სათვის უკეთესი კრიტიკოსების და უკეთესი...
ე. ი. უფრო ახალგაზრდა მწიფონების შერჩევას უკარნახვს ეგრნალის ხელმძღვანელთ. ასეთი სიმბოლსათვისაც მაღლობელი უნდა ვიყოთ მისი!

თუ თვით არ შეგაწყინეთ, აქვე—მოგაწოდოთ ერთი ამონაწერი, რომელიც სოციალისტური შეჯიბრების ახალ სტადიაზე ასვლის მაჩვენებელი უნდა იყოს. ვახუთი „ინდუსტრიალური ქუთაისი“ იტყობინება:

1948 წელს ლენინაკანს საქველ ქარხნის მუშა-ქალებმა შეჯიბრებაში გამოიწვიეს ქუთაისის მქსოველები. ამ გამოწვევამ განსაკუთრებით ფართო გამოძახალი მოიპოვა აბრეშუმ-კომბინატის მქსოველებში; მუშა-ქალები: კურტიკაძე ზუზანიე, ნიკოლაიშვილი, კახაძე და სხ. ჩაებნ რა ლენინაკანელებთან შეჯიბრებაში თავის მხრივ გამოიწვიეს კიროვბაქდის (ახუბეიჯანშია) მქსოველები. ამნაირად სამი ქალაქი შეება ერთმანეთს პირველობაში. ერთი წლის შემდეგ შეჯიბრის ალი მოედათ სხვა დარგებსაც. ხელი გამოიღეს მქსოველებმა, ფხვსაცხელეების დამზადებულბმა და ადგილობრივ წარმოების მუშებმაც. გაიმართა ფართო შეჯიბრ...
ზარზან (1951 წ.) შეჯიბრის მონაწილენი ეწვიენ ერთი-მორეს. ქუთაისელები იყენ სტუმრათ ლენინაკანში და კიროვბაქდში, კიროვბაქდის მუშა-ქალები ჩამოვიდენ ქუთაისში, და ერთმანეთში ნამუშავარი დათავალიერეს. შეჯიბრებას ნაყოფი ის იყო, რომ ვასულ წელს 47 მილიონი მანეთის ზედმეტი ნაწარმოები იქნა დამზადებულა. ამ გამარჯვებით წაუჭებულენი სამი ქალაქი წელს ზელ-ახლა აგრძელებენ შეჯიბრის ახალი მიწიფებისათვის“.

ჩვენ კი ციციყვით, კომუნისტებსა და სახელმწიფოსთვის მეტი სარგებლობის მოტანისათვის. ახლა ამაში ისაა, რომ აქამდე შეჯიბრის ვაღანი მიწიფ იყო, ახლა უფალი ვახდა, ვახახლებს განიციდს, იქვეა ნორმით და სამუდამით სავლდებულათ. ვინც ერთხელ შიგ ჩაებმება—იქდან გამოსავალი ვხა ადრია აქვს. უნდა ხილის ქაპანი კომუნისზმის სკიდდებულ და თავის უტყვის დასაურებულად, ახლებიც უნდა ჩაითიროს. უქალებიცათა ახალ საფეხურზე აღდს.

მინმაგიერი

იურიდიული მდგომარეობა საქართველოში

(მოხსენება რ. არსენიძის, წაკითხული 30 ივნისისთვის 1951 წ.)

(დასასრული *)

1783 წლის ტრაქტატის ძალით რუსეთის იმპერიას, როგორც პროტექტორს, სამი ძირითადი ვალდებულება ჰქონდა ნაისრებში: პირველი და უმთავრესი, რომელიც, რომელიც დაედო საფუძვლით თვით პროტექტორიანადმი მისწრაფებას, ეს იყო დაცვა საქართველოს ერთს — გარეშე მტერთა ომალთა და სპარსთა მიერ აოხრებასაგან. მეორე იყო დაცვა და გავრცობა სამეფოს ტერიტორიის მის ბუნებრივ ისტორიულ საზღვრებამდე. მესამე, — შენარჩუნება სამეფო ტახტისა ბაგრატიონთა გვარეულობაში და ჩურჩეულობა სამეფოს შინაურ მართებლობაში.

პირველ სტალიაში ე. ი. 1783 წ. - 1801 წლამდე — სისტემატურათ იძლეოდა პირველი და მეორე საფუძვლით ტრაქტატისა. საქართველოს არ ჰქონდა არც მცხოვრებთა დაცვა აოხრებისაგან, არც ტერიტორიის დაცვა შემოსევისაგან. „გავრცობაზე ხომ ლაპარაკი ზედმეტია. იყო ცდა მესამე პუნქტის გაუმჯობესაც (ტოტალეტიზმი), მაგრამ უშედეგოა.“

1801 წ. კი დაძლეულ იქნა მესამე ვალდებულება ხელშეკრულების: სამეფო ტახტის ბაგრატიონების გვაუქულობაში დატოვება და შინაურ მართებლობაში ჩურჩეულობა. ეს ტახტი პავლე მეორემ მისიასკურთა და უწოდა დამატებით თავისათვის „მეფე საქართველოსი“. (წინთ მხოლოდ ქართველ მეფეთა იმპერატორთა და მბრძანებლათ ითვლებოდა).

პირველი ორი პირობის დაძლევის მოქონდა უბედურება მთელი ხალხისათვის. მესამე დაძლევაში მოიტანა მთელი სახელმწიფოს გადაყალბა „მეგობარ“ მტრისაგან.

საისტორიოსა, რომ ანეკიას შემდეგ პირველი ორი დებულება ტრაქტატისა — გარეშე მტრისაგან დაცვა და დაკარგულ ტერიტორიის შემოქრობება, ცხადდება ძალაში აღდგენილათ და სრულდება დიდის უნერჯობის რუსეთის იმპერიისათვის ეს იყო გადაჭრუობა თავის საზღვრების, საქართველოს ხალხისთვის კი მოაოგება შედარებით მშვიდობიანობის და მოსვენების — იგულისხმება — მოსვენება ისტორიულთა შემაფიქრებელ მუსულმან მეზობლების შემოსევისაგან. აქედან წარმოიშვა ის სულიერი განწყო-

ბილება ხალხში და ზედაყენებშიაც, რომელიც ვინ. აფხაზმა გამოსთქვა შეუქმულ გრ. ორეულიანთნ ცნობილ საუბარში! მაგრამ ამით საქართველოს არ დაბრუნება თავის უძირფასესი განძი — უფლება სუვერენობის.

იურიდიული თვალ — საზრისით ტრაქტატე გაუქმებულია და მასზე დაყრდნობა პეტერბურგის მიერ — მხოლოდ მოზერხებული დიპლომატიური ცდა იყო, საქართველოს ისტორიული უფლებების გამოაწენებისა — ახალ ტერიტორიანლერ დაპყრობათა ვასამარალებლათ.

მაგრამ დაბრუნდეთ იქვე მეფობის გაუქმების შედეგებს. 1793 წ. ხელშეკრულების ძალით ქართლ - კახეთის სამეფომ უღდავით დათმო, ანუ დაკარგა ნაწილი თავის სუვერენობის, მაგრამ დარჩა იურიდიული პიროვნებათ, შუხლდელი უფლებებით, და საქათაშორისო უფლებების სუბიექტათ, როგორც სახელმწიფო. 1821 წ. მინიფქტით საქართაშორის სამეფო გაუქმდა, მეფობა მოსოლ, და ქართლ - კახეთა რუსეთის აღმინისტრატულ ურთულათ გამოცხადდა. ამით ქართლ სახელმწიფო, როგორც იურიდიული პიროვნება, გაქრა საერთაშორისო ასპარეზიდან.

საერთაშორისო სამართალი ასეთი შემთხვევაში მხოლოდ კონსტატაციის უკეთებს ფაქტს. რა მიზეზებით და რა საშეაღებათაც უნდა იყოს იგი გამოწყველუ, სულ ერთია, სახელმწიფო მოსაბოლ იქნა, მასსადამე, იგი აღარ არსებობს და, ცხადია, ვერც რაიმე საერთაშორისო ოჯახის წევრათ იქნება.

მაგრამ რა ბედი ეწეა მის უფლებებს? თუ სახელმწიფო, როგორც ორგანიზაცია, დაშლულ იქნა, მისა შეზადენელი ძირითადი ელემენტები — ერი და ტერიტორია ხომ დარჩა!

ესს აქვს, თუ არა, რაიმე უფლება?

იურიდიული მეცნიერება ამტკიცებს, რომ აქვს და რომ ამ უფლებათა კანონიერი გაუქმება, ან სხვაზე გადასლა, შეიძლება მხოლოდ მათზე ხელის აღებათ, ე. ი. აშკარათ ან სიუშით გამოთქმულ თანხმობათ თვით იმ ერისაგან, რომელსაც ეს უფლებები ეცუთენის, ან შემთხვევაში ქართველ ერისაგან. თუ ასეთ თანხმობას არ აქვს ადგილი, სულ სხვა მდგომარეობა წარმოიშება.

*) იხ. დასაწყისი „მებ. საქ.“ № 3.

ინკორპორაცია საქართველოსი რუსეთისაგან

იყო აქტი სიტყვის გატეხის და დაღმობრვობის. არც ერთი ეს ფაქტორი არ ამდევს ლევალიბის ტიტულს მის ჩამდენს*). მაშასადამე რუსეთში მითივის საქართველო, დაჩაგრა ის. მაგრამ არ შეეძლო მითივისება და ვერც მითივისებდა მის უფლებას. ეს უფლებები შერჩა ქართველ ქვს.

ამ როგათ, 1801 წ. მანიფესტი აქვს ორი მხარე: ერთია მოშლა ორხმობი ხელშეკრულებითი აქტის. მეორეა — მოპირადობა მხარის იძულებითი შემოერთება. პირველი იურიდიული ძალის მატარებელია, მეორე — ძალადობა, რაც იურიდიულ თვალსაზრით არის უკანონობა, დანაშაული.

სამშუხაროთ, დღემდე ანუ დანაშაულს არ აქვს სანქცია, არაფერ არის გაგმობა და საზნათლის მოშვები. ამიტომ, ასკენის იურიდიული ლოდიკა, დღეს-დღეობით მარცხს. სანამ სათანადო იძულებითი აღმარებულნი ძალით აღქუთვილი სამართლის გამგენი საერთაშორისო დაწესებულებები დამკვიდრებოდეს, ესამართლოთ დაჩაგრულ ქვს უნდა ექნეს და აქვს უფლება თვითონ იზრუნოს ესამართლობის გამოსწორებაზე, მოძალადეობის თვით დამოშორებაზე და ყოველი აქტი, აქეთვე მამართლო, სამართლის თვალ-საზრისით იქნება აქტი კანონიერების აღდგენის...

ერთს, რომელსაც დღეს წაჩხიებული აქვს იძულებითი ზომებით საშვალეობა თავის სეფერებობის განხორციელებისა, შეიძლება ზვალ ეს საშვალეობა გამოუჩნდეს და იგი მას განახორციელებს.

სახელმწიფოებრივ პიროვნებათ გადაქცევის ორი ფორმა აქვს: ერთია ახალი სახელმწიფოს წარმოშობა, დაბადება. მეორეა — ძველი, არსებული სახელმწიფოებრივი პიროვნების განმარტებლობა, აღდგენა. საქართველოს შემთხვევა ერთენის მეორე კატეგორიას. მაგრამ აწის კიდევ ერთი ფაქტორი უფლებას: დროც, ხანგრძლივობა მფლობლობის, დაპყრობის, ქმნის უფლებას დამპყრობელისათვის. მაგრამ ქმნის მხოლოდ ერთ შემთხვევაში, თუ დაპყრობილი ერთი ური-

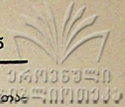
გდება საჩემით, ან საჯარიო საღარებში დაპყრობის აქვს და ამით მას უკანა რუსეთით აღსტურებს. საქართველო შემთხვევაში — ამას მოწმობს ისტორია მეცხრამეტე საუკუნის — ეს უფლებები უდავოა ქინდა შემონახული. იგი არა თუ აღ შერიგება დაპყრობას არამედ ყოველ ხელსაყრელ გარემოებებში პროტესტს აცხადებდა ამა თუ იმ სახით. ჩვენ არ ჩამოვთვლით ფაქტებს. აღნიშნავთ მხოლოდ ეტაპებს: პირველმა ნახევარი მეცხრამეტე საუკუნის ხასიათდება პროტესტებით და ბძილით ან ერთკლეს ტანჯატის თავის ძალაში აღსადგენათ — რუსეთში შექვლა მეფის დატოვებით, ან სრული დამოუკიდებლობის მისაპოვებლათ (შეთქმულება 1832 წ.). აჯანყებები ალექსანდრე ბატონიშვილის მეთაურობით და სხ.). ამას ერთვის პროტესტი და აჯანყებანი ხან აქ, ხან იქ. ქართულ მართველ ორგანოების დაშლის, კათალიკობის გაუქმების და სხ. შეფიქროვებს წინააღმდეგ.

მე-60-ე წლებიდან, როცა ახალგაზდური ენტუზიაზმით გატაცებული პოეტო იო. ქავკავაძე სწერდა:

„მოვიკლათ წარსულ დროებზე დიდი ჩვენ უნდა ცხლით ეხლა სხვა ვარსკვლავს, ჩვენ უნდა ჩვენა ეშვათ მყოობადი, ჩვენ უნდა მივსვით მომავალი ხალხს“ — ო.

დაიწყო ახალი ხანა საზოგადოებრივი ძალეების მხადებისა ახალ ურთი-ერთობის ნიადაგზე: ერის სახელმწიფოებრივი აღდგენა არა ძველ ფეოდალურ ფორმებში, არამედ გაახლებული სახით, რასაც ლოზუნგათ ქინდა: „ჩენი თავი ჩვენეუ ვეველებს“ — ო. მე-19 საუკუნის დასაბრულს და მე-20-ე საუკუნის დასაწყისში დირ ხალხურ მოძრაობისა და რევოლიუციურ ქართველების შემდეგ, რომელშიაც ქართველი ხალხი იღებდა მხურველ მონაწილობას და ხშირათ მეთაურობს როლსაც ასრულებდა, რუსეთის ტახტი და მისი წყობილება დანარტყბულ იქნა; საზოგადოებრივ ძალეებს, განთავისუფლებულთ პოლიტიკურ პრეტახებისაგან, საშვალეობა მიეცათ თავის მდელსე თვითონ ეზრუნათ და ქართველმა ერმაც თავის ისტორიულ დანიშნულებას მიხედვით, 1918 წ.: 26 მაისს — თავის ისტორიული უფლებებში განახორციელა: ახალ ფორმებში ჩამოყალიბებული, დამოუკიდებელი დემოკრატიული რესპუბლიკა გამოატანდა, როგორც შექცილარეუ 2.000 წ. განმავლობა-

*) ალექსანდრე პირველის მანიფესტი ქართლის ტახტის გაუქმების მიზეზათ ასახლებს შემკვიდრათა დაცვას და უთანხმობებს, მაგრამ, თუმცა ეს დაცვა, ჩრდილოეთის ევროპის თვალწინ წარმოებული, პოლიტიკურათ დიდი უფუნქციება იყო, იგი მინც იურიდიულ სამართლიანობის საბოთათ არ გამოდგება.

ში არსებული და რუსეთისაგან დარღვეული სახელმწიფოებრივობის. საქართველო უცლდა. იგი გახდა იურიდიულ პაროქიებათ, როგორც სახელმწიფო, ამით დასრულდა ისტორია პირველი დაპყრობის.

ამეუ დროს მის წინაშე წარმოსდგა მეორე საკითხი. ესაა საკითხი საერთაშორისო სახელმწიფოთა ოჯახში შესვლისა, როგორც მსაქალაქელებიანი წევრის.

ეს ორი აქტი: ერთი სახელმწიფოს იურიდიული პაროქიების აღდგენის და მეორე — საერთაშორისო უფლებებითა სუბიექტთა გახდომის ე. ი. ცნობის, ერთმანეთისაგან გასარჩევია. სახელმწიფოებრივ იურიდიულ პაროქიებათ გახდომას საქართველოს იყო შედეგო ერის ნებისყოფის, მისი ისტორიული უფლებების, მისი ეროვნული შეგნების და კულტურულ - საზოგადოებრივთა დროის მიზანბუნებულობათა სიმბოლურზე იდგომას, ერთი სიტყვით თანამედროვე სახელმწიფოებრივობისათვის მზათყოფნის, რაც დიდ ნაწილათ ისტორიულმა კულტურამ და წინათეულ წლებში ჩატკრულელმა პოლიტიკურ-რეგულაციკურმა შემოზამ მოგვცა.

მაგრამ სულ სხვაა საერთაშორისო ურთიერთობის სფეროში შესვლა. ამისათვის საჭიროა სულ სხვა წასათვის იურიდიული აქტი - ცნობა აღარძინებულ სახელმწიფოსო უკვე არსებულთაგან და მისი თავის წრეში მიღება. ასეთი მიღება კი ხდება არა მარტო იურიდიული მოსაზრებებით, არამედ აგრეთვე პოლიტიკურისაც.

ამიტომ არ უნდა ფაგვივირდეს, რომ გერმანიამ, რომელიც პირველ დღიდანვე თანაგრძნობით და დახმარებით შეხვდა 26 მაისის აქტს, ჩვენი სახელმწიფოს ცნობა დაუცემირა მის მიერ დამატკრებულ მოსკოვის კომუნისტურ მთავრობისაგან სათანადო ნებართვის მიღებას. არც ის არის ვასაკვირველი, რომ საერთაშორისო ცნობა ფაქტიური, თუ იურიდიული ჩვენი რესპუბლიკისა, მივიღო შედარებით გვიან, და რომ ევროპის თუ ამერიკის სახელმწიფოთაგან ცნობას წინ უსწრებდა ჩვენი დამოუკიდებლობის აღიარება თვით მოსკოვის ხელისუფლებიანსაგან. ამასი იხატება ერთი ძირითადი მნიშვნელობა მოსკოვთან 1920 წ. 7 მაისის დადებული ხელშეკრულებისა, რომელმაც საქართველოს დამოუკიდებლობა დაადასტურა.

ის გარემოება, რომ ახალი სახელმწიფო ახლად იშვა, თუ ძველათაგან მოდის და შეწყვეტის შემდეგ აღსდგა, ე. ი. იგი ახლად შემატე-

ბული წევრა, თუ ძველი, — აღდგენილი თანვის უფლებებზე, დიდა მნიშვნელობა აქვს არა მარტო იურიდიულ პაროქიებათ გადატკევისათვის, არამედ საერთაშორისო ურთიერთობის სუბიექტთა გახდომისათვისაც. ეს, ეფიკრობ, დიდ განმარტებებს არ საჭიროებს.

ძველი სახელმწიფო რომ აღსდგება, მისი წინა და უნარი უკვე წინაწარმ გარკვეულია, ხოლო ახალი სახელმწიფოებრივი ფორმაციის სასაკოცებლო ძალის და უნარის გამოარკვევას კი ზოგჯერ საკმარის დრო და ეამის დაკვირვება შესაჭიროება გარეზე სახელმწიფოთაგან. აი ამიტომ გვიანტერესებს ჩვენ, გარდა ისტორიული სინაღდლისა აღდგენისა, ჩვენი ისტორიული უფლებების სწორი გაგება და დაფასება.

ექვი არ უნდა ჩვენს ცნობას საშუათა რუსეთთან დადებულ ხელშეკრულების გვერდით და, ეფიკრობ, მაზე უფრო მეტად ხელი შეუწყვი ჩვენი ერის ისტორიულ უფლებების და ძველი სახელმწიფოებრივი არსებობის გამოტანამ ევროპის დიდ სახელმწიფოთა წინაშე. უნდა აღენიშნათ, ხელი შეუწყვი აგრეთვე ამ გვერდებამ, რომ ჩვენი ხალხის ფართო წრეების მფრ სახელმწიფოებრივი შეგნების და დისკალინის გამოჩენამ, ძლიერი მზამტკილვება მოახდინა ყველა უცხოელზეზე — საშეგნობო თუ სამოქალაქო წრიდან, რომელნიც ჩვენს ცხოვრებას ეცნობოდნენ, ჩვენს სახელმწიფოთთან და ხალხთან საქვე კონდათ.

არ დასცალდა დიდხანს არსებობა განახლებული საქართველოს.

საბჭოთა რუსეთის მესვეურთა სიტყვა და დაპირებაც ისეთივე უქმი გამოდგა, როგორც თვითმპყრობელ - იმპერატორების. 1920 წლის მაისში საბჭოთაგან ოფიციალურათ ცნობილი სახელმწიფო უკვე საერთაშორისო პაროქიებათ მიღებულა, 1921 წლის თებერვალში საბჭოთა წითელი ჯარით იქნა დაკავებული.

რა მნიშვნელობა აქვს ამ ცნობის აქტს და ამ დაპყრობას?

ერთა უმთავრესათაგანი ჩვენი ასე გვახატება: 7 მაისის აქტი. დასტურებს ჩვენს უდავო უფლებას თვით იმ სახელმწიფოსაგან, რომელსაც ჩვენი ამ შემთხვევაში გამოვიყვით. ისტორიულ კანონიერებას ემბტება ახალი აქტი, რომელმაც ყოველი ექვი უნდა ვაფანტოს იმით თვითმპყრობე ვინც ქართველი ერის ისტორიას არ ეცნობს.

1921 წლის თებერვლის სამხედრო ოკუპაცია კი ამუდნანგის იმპერიალისტურ ბუნებას იმ დიდი სახელმწიფოსას, რომელიც თვალ-წარმტაცო, მიმზიდველი ლოზუნგებით მოვედონა კაცობრიობას და შვიი, რეაქციონური სახე და მოქმედება გამოაჩინა.

რამდენი სისხლი დაღვრა ქართველმა ხალხმა ამ 30 წლის განმავლობაში! ყოველი წელი, ყოველი თვე სავსეა გამოზული წინააღმდეგობით, მიუხედავად სისხლანი რეგრესიებისა, ციხისა და ციხეობის კონცენტრაციული ბანაკებისა. თვით ჩვენი, უმიგრანტების აქ, უცხოეთში ყოფნა, ჩვენი ყოველი ნაბიჯი — განა თვალბოლოვს საბუთი არ არის ქართველი ერის შეუერივნელობის და ერთპიროვნად ნებისყოფის — იმპერიალისტების ანალოგიური და დასასნელოდ და დამოუკიდებლობის აღსადგენათ?

ვინ იქნება, საერთაშორისო სამართლის სახელით, რომ ამ დაპყრობას მისცეს იურიდიული ძალა და დარეგულდება? დედაბიწის ზურგზე მე ასეთი იურიდიტი არ შეგულება. 7 მაისს აქვს ამ მხრივ იურიდიული ანალიზი არ უსაქიროება.

თუ დღეს ქართველი ერი საქ. სასრ. სახელწოდებით საბჭოთა კავშირის რკალშია ვითომდა მისი ნება-ყოფილობით მოქცეული, ამას არ შეიძლება რაიმე იურიდიული მნიშვნელობა მივუცეს. ერთი რომ პირ-აკრულ ერს თავისუფალი ნების ყოფა არ აქვს და არც შეუძლია გამოხატოს.

მეორეც ისა, რომ თვითონ ეს საბჭოთა რესპუბლიკების კავშირი, — აჩხვითად უფიდურესათ ცენტრალისტური, — მხოლოდ გარეგნული, ციხერი ფორმა რეალური სამხედრო „ოკუპაციის“ დასაფარავად.

საითხი დღეს დღეს არა ქართველი ერის იურიდიული უფლებებზე, რაც უდავოა. არამედ მათ განხორციელებს პირობებსა და სავალდებულებზე.

ამ მხრივ უნდა ითქვას, მსოფლიოში დიდი გამოძახილი მოიპოვა ქართულმა საქმემ.

საქართველოს დაპყრობა პირველი აქტი იყო რეაქციონური და იმპერიალისტური, რომელმაც გაბზარა საბჭოთა კომუნისტების სახელი და პრესტიჟი ევროპა-აზიის კონტინენტის განათლებულ კაცობრიობის თვალში. ქართველი უმიგრანტი და ქართველი პოლიტიკური ხელმძღვანელობა პირ-

ველი კავადენ გზას ევროპის წინაშე წამბიობას ახალი რეაქციონური სახეობის გამოსამადგენებლად. ძნელი იყო ეს გზა. მძიმე იყო მთავალბება. მაგრამ რამდენი შეცდომაც არ უნდა ჩაიწეროს ჩვენი პოლიტიკური ემიგრაციის პასივობა, ერთი მისი დადებითი და ძირითადი სწორი ხარისხი უარყოფა არ შეუძლია არც მტერს და არც მოყვარეს: ისტორიამ გაამართლა ის შეხედულება და შეფასება, რომელიც ჩვენ პირველმა ვამცნეთ განცვიფრებულ ევროპის საზოგადოებას. საბჭოთა კომუნისტურმა ტერანამ თვით შეგვიწყო ამაში ხელი თავის ბნელი საქმიანობის გაგრძელებით და ვადიკრებით. მისი ევროპაში შემოქნა ახიური დიქტატურის მეთოდებით, დეპარობა ევროპულ ერების, მათაც ჩეხოსლოვაკიის გაკომუნისტებით მიადრია უმაღლეს წერტილს, ევროპის ყველა საზოგადოებრივ წრეებს თვალში, საბოლოოთ ასამარჯებს ჩვენი დამპყრობლების პრესტიჟს, ბოლოს უღებს მათ ვითომდა რეკოლიტონიზაციას, აშუაშათ ხდის მათ ანტიეროვნულ და ანტიადამიანურ, ანტიუმანური ბუნებას.

და დღეს მივლ განათლებულ კაცობრიობაში თუ მოიპოვება რომელიმე ძალა, გარდა მოსკიდულისა, ბუქისა და მოტყუებულისა, რომელსაც არ ქონდეს მტკიცე გადაჭრული, რომ დაჩაგრულ უნებს, არც მთელ დედამიწას არ ელარება აღმსარებელი არსებობა, არც სამართლიანობა და მშვიდობიანი ცხოვრება, არც წარმატება და განვითარების გზაზე ამაყთ სიარული, თუ ეს საშინელი, ეს უმსაქარო ტერანული რეკიმი კომუნისტ ბატონობისა არ იქნა დამხობული და განადგურებული.

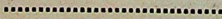
ჩვენს ისტორიულ უფლებების აღდგენის საკითხს, ამით მემკატა დღეს დიდი ისტორიული ტალღა — საერთაშორისო მოძრაობის, რომელიც, ღრმად გერწამს, გზას გაუქმნის ყველა ჩაგრულ ერებს. მათში ქართველ ერსაც და ყოველ ადამიანს. თავისუფლების და დამოუკიდებლობის დაღ იმდენად განსახორციელებლად.

მერვ, ბატონებო, და გულგუტებლობა! მოახლოვდა დღე განთავისუფლებისა; იცავით მხენ და ერთპირობის მტკიცე დამცველნი!

ჩვენი ბედი ჩვენს ხელთ იქნება!

გაუმარჯოს საქართველოს!

გაუმარჯოს ერთა თავისუფლებას!

ო რ ი დ ე ს ი ტ ვ ი ი

ზოღოში მკითხველთან. ჩვენ პოლემიკას არ გვეშინია. არც მოწინააღმდეგეზე თავდასხმა გვიკრის, არც მისი შემოტევის მოგერება; მაგრამ პოლემიკას უნდა ჯანდეს ლიტერატურული დიქტირება. უამისთა კამათი მომამბეზრებელია.

უჭრალი უცვე მოთაველული გვეჩვენა, როცა მივიღეთ ნომერი 4 „საქ. დამ.“ ორგანო ე. წ. „ქართული უროვნული ცენტრისა“, რომელსაც რუსის მოძულა და სხელათ მაინც რუსული „ცენტრი“ დაირქვა. ამ გამოცემაში სახლია ის, რომ მოწინავე რაზმი, გობეჩია - მანვილიშვილი, უკანა სოფში გადაუყვანიათ (აღბათ სულს მოსთაქმელათ) და თვით პარტიული ლიდერები გამოვიშლან წინა საბრძოლ პოზიციებზე: ბ. ვაზაშვილი, სავ. დ. ვანისძე, ვანუშორაძელო გ. ყიფიანთ და ლ. ზ - ლით.

ამ განახლებულ შტაპს არსებითი ღრსება იგვეთ აქვს რაც წინააღმდეგს: გამოლაშქრება „უროვნულ საბჭოს“ მოღვაწეთა წინააღმდეგ პიროვნულათ და პარტიულათ; ლანძღვა და თრევა ს. დემოკრატის და მისი წრადან გამოსული საქართველოს მთავრების. ფაქტები ყველა გადაამახრებულს, ისტორია, განსაკუთრებით უკანასკნელი დროის რეგზ გამაშვილურ — ე. ი. გამასხარავებული.

ვედლებო? არ გველოა, არც დრო გვექვს, არც ადგილი, არც მკითხველის შურაცხყოფა გვინდა უაზრო კამათით.

თვით რა ვაუკეთა წელიწადნახევრის განმავლობაში, ამხუე მათ ვახეთში არც ერთა კირნტი არა დაძრული. ხოლო, როგორც წასულდში, ისე მომავალში, ამოიბუნენ ცნობილი თათრანათ ძირასავით, რომელიც, როცა სანადიროთ გაუშვებდენ, შინაურ ქათამს დაცხრებულა ხოლმე, შინაურ მტერზე ე. ი. ს. დემოკრატებზე და „ეროვნულ საბჭოზე“ ახალ - ახალი კორებით იტრამის მოტანას, ბოლშევიკების გულის ვასახარებლათ.

მათა „ოდელოგიის“ მთელი ფუქე ერთია: ყველა რუსის მტრათ გამოცხადება. მათი მთელი პოლიტიკური სობრძნეც ერთია: მთელი ქვეყნის დემოკრატას ასწავლიან, რომ რუსთა უნდა იქნეს დათრუნვილი და ამით ქვეყანას ეშველებათ, რომ კომუნისში არც კი თვის საბრძოლველათ, ის თურმე თავის - თავათ ვაპარება, და რომ დემოკრატა შექედარია, როცა მათ არ უფერის... თან ემუქრებინან, სანამ არ დაგივიერებთ, ახლასაც არ მოეკარებითო. ან მთელი

მაღალ გონიერება ამ „ცენტრის“. მაგრამ თუ მთელ მსოფლო დემოკრატას, ამერიკა - ინგლისს - საფრანგეთისა და სხვა — ხან ჭეჟას ასწავლიან, საწყალ ქართველებს ხომ პირდაპირ უბრძანებენ: ჩვენ ვართ პარტიოტები, სოციალისტები და მათი ამყოლო საბჭოს ყრილობა ანტიპარტიოტება; ჩვენ ნორმალური ქართული ფსიქიკისა ვართ, ისინი პატოლოგიურის, და რასაც ჩვენ ვაკეთებთ (თუ არ ვაკეთებთ) ყველაფერი პარტიოტულია და ეროვნული, რასაც ის ღმერთი გამოწავლია სოციალისტები და მათი ამყოლები სკეუბენ, ყველაფერა ანტიპარტიოტულია, ანტიეროვნულია, — ასე ბრძანებს ბ. შუბლაძე. აზროვნებით არქათული, დაახლოვებით მე - 16 საუკუნის მიწურულთა; — შობი და ნუ დაუჯერებ.

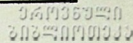
ჩვენ აღინაშნეთ, რაც მათ თქვეს, მაგრამ ვერ ავეყვებთ საბოლოოთ. ყველა მათ ცილისწამებას, ქოჩას, ვადამახრებებს ვერ გამოვასწორებთ, რადგან თქმულია: ერთი რევენი ათლებს ძვირფას თვალს და ზღვაში ვადავადებს — თათსი ბრძენი რომ მიადგას, ველარ ამოიღებენო. და ამა ჩვენ ამღერი ბრძენი რადან უნდა გავიჩინოთ ამ უბედურ ემზარცაში?...

ზოგიერთ ცილისწამებას მაინც ვერ დაეტოვებთ უყურადღებოთ: მთავრობას სწამებენ საქართველოს დამოუკიდებლობის გაყვალთ თავქმთან მოლაპარაკებაში. ეს ეროვნული შეურაცყოფაა, რაც მათ არ ესმით! მაგრამ ჩვენ გვახსოვს ბ. ევ. ვეგეჭკორის განცხადება საჯარო მთელი დემოკრატის წინაშე, რომ მოლაპარაკებას საბჭოთა წარმომადგენელთან ჯონდა საერთაშოროსო ხასითი და რომ მოლაპარაკებას არა ერთხელ დაესწრო საფრანგეთის საგარეო სამინისტროს წარმომადგენელს. მაშ რათა ჭორკანობენ ეს უბანტუებები? ორიოდე უცოდინარი ქართული მკითხველის შეცდომაში შესაყვანათ? სირცხელია მათ!

მთავრობასთან გადაბეს განძრვა — ცნცაძე, ურატაძე და თქვენი მორჩილი მონაც, რომელითაც, საყოველთაოთ ცნობილია, მოლაპარაკებაში არავითარ წილი არ უღვევთ. მაგრამ ერთი ზედმეტე ჭობით მათ მორალურ სხეობას რა დააკლებთ!

აღანაშნავია აყრთვე შტარინერგის თათბირის და იქ დამსწრე ჩენი დღელბატო ნ. ცნცაძის ვაწმეში თავაწყვეტლო გამოლაშქრება, თითქოს იქ უღვენით „ახალი ცენტრი“ შექედნო იყოს და სხ. (ეს კომუნისე იბეჭდება ამხუე

ს ა მ შ ო ზ ლ ო ს ნ ა ტ ვ რ ა *)

აქამდე ჩვენ ისეთ მოვლენებზე ვილაპარაკეთ, სადაც სამშობლოს ნატკრის წარმოშობას მოგონებით ელემენტების სიჭარბე უმზადდება ნიადავს.

ქვეით ჩვენი, მოვიყვანთ ისეთ ფაქტებსაც, სადაც მას სწორეთ მოგონებითი ელემენტების ჯიღარებით უწყობის ხელს.

როდესაც უტხო სოციალურ და ფიზიკურ გარემოში მოხვედრისას აწყო განცდები თავისი შინაარსით და თანხმობა გრძნობებით არ ეგუებან წარსულში მიღებულ განცდებში მთერ შექმნილ განწყობილებებს, ჩვეულებებს და მისწრაფებებს, აღქმითი მრავლიანობა ადამიანის თვალში ღიარობდება.

ასეთ შემთხვევაში, აწყო სინამდვილე აღქმელ პიროვნების ცნობიერებაში გამოძახილს ეერ პოლომბს; იგი მისთვის როგორღაც უფერული, უსიტყვო, უხალისო ხდება, მის მიერ აღძრული გრძნობები მტეთი მკრთალი არიან; ისინი საქმაო სიღრმით და სიძლიერით ადამიანის გრძნობათა და მოგონებათა წრეში ეერ იტარებენ, ეერ უყავშირდებიან იმ უმარავ განცდებს, რომლებიც ადამიანის „მე“-ს მთავარ ძირებს წარმოადგენენ და როგორღაც გარეყულ-

ნი, უხალისით ამ „მე“-ს ზედაფენზე დატოვებენ.

„ლამაზი და ტურფა არიან ეს ხენი.., ამბობს ვადახვეწილო ლამენე, მგარამ ეს არ არიან ხენი ჩემი ქვეყნისა და ყველანი ჩემი ბაღებსა; და ისინი მას ეტყვიან ჩემს ვულს... ეს წყარო ლილიათ არსალალებს ვაშლი მდელაზე; მგარამ მისი ლილიკვი არ არის ის, რაც ჩემს მავშობას მოუღმენია; იგი არ აღიბებს მოგონებას ჩემს სულში... საამონი არიან ეს სიმწრქებო, მეყამ დარდნი და საიშენი მათი აღძრული არ არიან ჩემი დარდნი და საიშენი...“ *)

„როცა საქართველოში ვიყავი — გვიამბობს ცდის პირი №11, კარზე რის დამიკეტებდა ვინე, არ ვიცოდი: მტერი იყო, თუ მოყვარე; შეიძლება იგი არასტრეველი ყოფილიყო, მგარამ ისიც ადვილათ დასაშვებია იყო, რომ კარზე მომდგარ პირს სიხარულით მთელი ჩემი არსება აემობრავებო, ტვილისის ქუჩებზე ხშირათ მოულოდნელათ ისეთ ხელს გავეჩურებოვარ, რომლის დანახვა ჩემთვის უღატესი შედგენილება იყო; აქ კი... ასეთი რამ შეუძლებელია... სამშობლო სიხარულის განუსაზღვრელი და დაუშრეტელი სიზნია... უტხო ქვეყანაში მიღებულ

*) იხ. დანაწყოთა „მე. საქ.“. № 4.

*) თარგმანი ბ. რ. არსენიძის. იხ. „კავკასიო-

ნომერში). რას ფიქრობდენ, როცა ამის გაგრეზმოც წინდაწინ ჰორსა და ქუჩას ამბებს აქვეყნებდენ? ნამუსიც ხომ კარგი საქონელია! ილია ქვეყნადე ამბობდა: პატრონან მტერთა შორის მოცუქული ნამუსიაო, ჩვენ მოპირდაპირეებს აქეს ამ მტრის ნამუსი მაინც? საზოგადოებამ თვით განსაჯოს!

მგარამ მორალური მოვალეობა მოითხოვს აქვე აღვნიშნათ ერთი: მათ საქართველოს მტრებთა გამოაცხადეს ბ.ბ. მორალეებს და მელეგუნოფი. ორივე ძირნი რუსი მიკლეყენება, რომელნიც წერილობით (იხ. „ვიზა.“ № 15, ან „მებრძ. საქ.“ № 1) ან სიტყვიერათ საყუველთათთ აცხადებენ, რომ საქართველო თვითარსევეყულათ მიაჩინათ ისე, როგორც ბელტიის სახელმწიფოები და, მაშასადამე, ჩვენი უფლება დამოუკიდებლობის შექმნაკრათ აღდგენსა უდავით აქეთ მიღებული. ჩვენი უფლებს მცნობთ — განსაკუთრებით, როცა ისინი რუსის ღრის წყვრნი არიან, ვანა ჩვენ წახლო უნდა

ეკრათ? ამის მოთხოვს ეროვნული ინტერესებო საქართველოსი?

ერთი რამ ვიღვე. გაბაშვილო და კომბ. განსაკუთრებით ხაზს უსვამენ თავის ფინანსიურ პატრონობას და ჩვენგან „ლოლარებით“ გტაცებას. ჩვენ არ ვშალავთ: ამერიკის დახმარებას არ ეუტადისობთ, როგორც არ უტადისობთ ეგროპის ცველა მათი თანამებრძოლი ძალებო და სახელმწიფოები. ეფიქრობთ, გვაქვს უფლება მოვილოთ ნივთიერი დახმარება, რადგან კომუნისტურ დიქტატურის წინააღმდეგ ბრძოლაში გვაქვს საერთო გზა და სოლიდარობა; რადგან გვირდა მათთან ყოფნა და მათი პოლიტიკური დახმარებაც ჩვენი ერის ინტერესებისათვის, რაც განუყოფელია. ბატონი „ცენტრი“-ს წყვრები კი ფინანსიურათ იკვეებიან საიდუმლო წყაროებიდან, რომელთა გამხელა მათ არ შეუძლიათ. თუ შეუძლიათ — სიტყვან! ან დაანებონ თავი უმგებნო შემოდავებს...

რ. არსენიძე

სიამოვნება, რაც უნდა დიდი იყოს იგი, მუდამ ნაკიანია... იგი განსაზღვრულია... უცხოეთში სული მშობლიანთა ვერ გაიშლება, ვინაიდან ჩვენი სულის უღრმესი უწყნებლობა მისთვის დახურულია; უცხოეთში მიღებული სიხარული ჩვენი სულს აიღვრება ვერ სწავდება“.

არის მთელი რიგი მოვლენათა, რომლებიც სიმკაცრით აგზნობიანებენ სამშობლოს მოწყვეტულ ადამიანს, რომ იგი უცხო გარემოშია, რომ იგი მოწყვეტილია, მოგლეჯილია იმ წრეს, რომელიც პროდუქტია თვით იგი და რომლის განიძახილსაც მათი პიროვნება წარმოადგენს.

ცნობიერებაში ამ შეუფერებლობის, შეუხამებლობის, უცხოების ხშირი აღნიშვნის შემწეობით ადამიანში ნელ-ნელა ღვივდება და ვითარდება ერთგვარი გრძობა: სამშობლოს ნატვრა.

ეს გრძობა მეტათ რაღვლია: იგი პეულისხიზობა ერთი მხრივ, გრძობისა ნაკლებებისა და უკმაყოფილებისა იმით, რომ ადამიანი მშობელ ქვეყანას მოშორებულია; მეორე მხრივ — აღტაცება და საამოვნებას ყოველი ნაცნობი საგნის მიმართ; მესამე მხრივ, უკმაყოფილება, ზოგჯერ ძლიერ სურვილს ყოველივე მშობლიური საღი დაახლოვებისას;

სწორედ ამიტომ ეს გრძობა მეტათ განუსაზღვრელი ბუნებისაა: იგი ტუბილი და სასიამოვნოა; მაგრამ იგი ამავე დროს მეტათ მწუხრება.

ეს გრძობათა მოჩივება სიამაღლეში უფრო მთლიანი შენარევი ეფექტია, ვიდრე ორი დამოუკიდებელი გრძობა: აქ ხან მწუხარება და უსიამოვნება საქარბობს, ხან კი—ძლიერი სიხარული და სიამოვნება; ამ ეფექტურ შენარევაში შემოსვენებული კომპონენტები: (შემადგენელი ელემენტები) მწუხარება—უსიამოვნება და სიამოვნება—სიამოვნება მავალგვარ პრობორკით არიან მოკუმბლნი; ამ მხრივ, შერევის უსაზღვრო შესაძლებლობა; ხოლო მესარი აქ ისაა, რომ არც სიხარული და არც მწუხარება ცალ-ცალკე არ ჩნდება, როგორც კი წარმოიშვის ერთი, სწრაფადვე მეორეც თან მოჰყვება და ამით შექმნილ სულიერ მდგომარეობას იმ თავისებური ელფერის ანიჭებს, რომელიც სამშობლოს ნაცრის აგრეთ რვათ ახასიათებს და რაც მას სხვა ფსიქიურ მოვლენებისგან მკაფიოთ განსხვავებს.

ცნობიერებაში ასეთი გრძობის გაჩენა, ცნობიერების მიმდინარეობაზე და მის არსებობაზე ლიდ გავლენას ახდენს.

ჩვენ ვიცით, რომ ყოველი გრძობა, მით უმეტეს თუ იგი ძლიერია, ცნობიერების ფაქტორია: მას სულიერ, რაც სამშობლოს ნატვრა წარმოიშვება, ადამიანის სულიერ ცხოვრებაში ცვლილება ხდება.

ექაბერობენტალურ ცდების შემწეობით დამტკიცდა, რომ გრძობა იწვევს შესატყვის წარმოდგენების ცენტრთა აღზნებას და, როგორც ამის შედეგი, იგი ხელს უწყობს განსაკუთრებულ წარმოდგენების გაზნებას და ასოციაციას... იმ წარმოდგენების, რომლებიც ცნობიერებაში გაბატონებულ წარმოდგენას უნათესავენა“.

თუ რაში გამოიხატება გრძობის მიერ ცნობიერების სტიმულიზაცია ამის საუკეთესო მაგალითს ცდის პირი № 1 გვაძლევს: „თვითვლელ მუსიკალურ არიას, ამზობს იგი, თავისი გარკვეული წარაუნიღღი (გრძობის ტონი) აქვს, რომელიც ადამიანს თავისებურათ განაწყობს ხოლმე. როდესაც მუსიკას ნაცნობი, მშობლიური ხმების შთაბეჭდილება დაუტოვებს, ამ მუსიკალურ არიის მიერ გამოწვეულ სულიერ მდგომარეობას ისე დაუფორჩილებივარ, რომ თვით მუსიკა სრულიათ დამეჩვენება და მთლიანათ მის მიერ გამოწვეულ მოვონებებს მიეცევივარ. ერთხელ კაფეში მუსიკას დაკერსათანავე ისეთი შთაბეჭდილება მივიღე, თითქმის იგი ქართული ყოფილიყოს... გაიზარდა... მთელი ჩემი არსებით სამშობლოში გადავიღე... თვალწინ წარმომიდგა საქართველოს ის კუთხები, სადაც ზუსტად მოჰყავთ (ღუშეთის მხარე)... მუსიკა ალბათ კალიონის სურათს იძლევა მეოქა... ამასთან გადაბმით დამგზავდა სამშობლოს ყოფა—ცხოვრების მრავალი სურათები“.

არა ნაკლებ მეტყველია ცდის პირი № 2-ის დაკვირვება: „ზოგჯერ ვახვთის კიბვის დროს რომელიმე ამავე, სურათი ამ სიტყვა მომავლურსება, გაბათობს... ეს გრძობა ისე მაპრობებს, რომ მისგან თავის გათავისუფლება მეტათ მიქარს... ცეცილობ წაკითხვის აზრს ჩაეწეღ... ექიმავ გონებას, მაგრამ მაინც ახადფრო მესმის... მთელი ჩემი სულიერი განწყობილება სამშობლოსკენა მიმართული და ის სურათები, რომლებიც სტრქიქონსა და სტრქიქონს შუა წაკითხულ ფრაზებს ჩაეჩრებიან შუაში უსწომითა მატკობენ. ასეთ მომენტში ხშირათ იძლეულული ყოფილიყოს წაკითხვისათვის თავი დამეჩვენება და მთლიანათ სამშობლოზე ფიქრს მიეცილი“.

ჩვენ ვთქვით: „სამშობლოს ნატურა გაჩენილანეუ სხვა და სხვა მოგონებთა გახშირებაზე გაუღელს ახდენს.“

მაგრამ თითო ეს მოგონებები, თავის მხრივ, ამ გრძობაზედაც მოქმედებენ და მას აღრმავენ.

საინტერესოა ამ მოგონებთა ხასიათის გათვალისწინება.

ჩვენ წინდაწინ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ისინი უაღრესათ აფექტურია იქნებიან. ვინაიდან მოგონების დროს პრობატობა ასეთი სახის ელემენტებს ეკუთვნის. 789 განცდილებად, რომლებიც პეტერსის ცდებს დროს განხალულ იქნენ, 80 პროცენტად აფექტური იყვნენ *).

აი ეს მოგონებებიც:

1) „სოფელი ისე ხშირათ არ მაგონდება, როგორც ტფალსი. ტფალსში შეყვარებელი ვარ. იგი ძალიან ხშირათ მაგონდება.“ (ათქმა მეტათ ნაღვლიანი. ცდის პირი № 10).

2) „ჩემს მოგონებებში პირველი ადგილი კახეთს და სურამის უღელტეხილს უჭირავს.“ (ცდის პირი № 7, გურული).

3) „განსაკუთრებით დარიალის ზეობა მაგონდება, სადაც კერაში ერთხელ ავტომობლით ამხანავეებთან ერთათ მივიდიოდით ხოლმე და კარგ დროსაც ვატარებდი.“ (ცდის პირი № 2, ქათალი).

4) „სათევზაო ადგილებს და მათთან დაკავშირებულ ამბების მოგონებებს თავს ვერ ვართ მე.“ (ცდის პირი № 4).

5) (ცდის პირი, გურული) „უფრო ხშირათ მაგონდება ბახმალის გზა თავისი ხელსულები ბუნებით. მაგონდება ქართლის სოფელი... აწყურას ციხე უფრო ხშირათ მაგონდება, ვიდრე გურია. როცა ენატრობ, ნეტავი სახლში გამაჩინა მეთქი, უცებ გამახსენდება ბახმალის გზა: ტყე, ზიჩქმე, ხეები ეოლებით... ყველაფერი ინით დაფარული... იმედათია, რომ ასეთ მომენტში გამახსენდეს ჩემი სოფელი. ვაიკვარია ან სხვა ადგილი, სადაც უფრო ხშირათ მიცხოვრია და ავდილუვარ“ (ცდის პირი № 1).

6) „არის განსაკუთრებული კატეგორია მოგონებებისა, გვიამბობს ცდის პირი № 4, რომლებიც მეტათ ცხდათ და ხშირათ ჩნდებიან ცნობიერებაში, თითქმის მუდამ ერთ და იმავე სახით. ეს მოგონებები პირდაპირ მშლიან სული-

ერთ და ფიზიკურათ. მათი გახსენების შემდეგ კარგა ხანს დარეტანებულეით ვრჩები და დროებით ყველაფერზე გული მიფუტდება... თი მავალიად ხშირათ ნატურა ნატურის თამაშობის დროს გამახსენდება ასეთივე თამაში ქალებთან საქართველოში. ეს მოგონება ისე ძლიერ მადლდება, რომ გული მეტყულება. ნათლათ ვგრძობ, რომ ამ მომენტში ტანში რაღაც ხდება. ამას პირდაპირ ფიზიკურათ ვგრძობ... მთელი ჩემი ორგანიზმით... ეს მდგომარეობა ქალებთან რომ გაგაძელებს არ ვცი რა დამეწარება... ასეთება ჩემთვის შემდეგი მოგონებები: 1) მისის გარდაცვალების დღეები; 2) დღესათან საუბარა; 3) სათევზაო ადგილები, სადაც მთელი ჩემი ბავშვობა გამოტარება და 4) ლიტერატურულ ამხანავეები.

ამ მოგონებთა აფექტურობა ყოველ იქვე გარეშეა. მათი გავლენა სამშობლოს მონატრების განვითარებაზე უაღრესია.

მოკლეთ, სამშობლოს ნატურის ევოლუცია შემდეგი ეტაპებით მიმდინარეობს: უცხო საზოგადოების და უცხო ბუნებას შეგავლენით წარმოშვის ერთგვარი უკმაყოფილების და ნაკლებანებას გრძობა, რომელიც სამშობლოს მოგონებებს სპონტანურად გრძობით ჰფერავს და მათი გახსენებას ადვილესს და ახშირებს.

ზადგანაც თითო ეს მოგონებები აფექტური ბუნების არიან, ისინი ზრდიან მათ გამოწვევებ გრძობას და მას გამოკეცილობას ანიჭებენ.

დროთა სელაში, გახსენების და გამოცოცხების ზაგავლენით ეს გრძობა, რომელიც დასაწყისში მხოლოთ უბრალო ბუნდენანი გრძობითი ტონი იყო, ენებათ (passian, страсть) იქცევა.

და როდესაც აღმზინის ცნობიერებაში ენება ჩნდება, ეს უფე სულიერ სამყაროს სრულად ჩევილოლოცებას მოასწავებს.

„ენების დამახასიათებელი თვისება იმდენათ მისა სიძლიერე და სიღრმე არ არის, ჯამდენათ დაც ერთგვარი ექსალტაცია ქნილ ტენდენციას მიერ ყველა სხვა დანარჩენების სრულთ დამორჩილება. ენება გახსენებულა მისწრაფებაა, რომელიც სამუდამით თუ არა, დიდი ხნით მინი, ფებს იკიდებს, ხდება ცენტრი მთელი სულიერი ცხოვრების, იმობრივებს ყველა სხვა მიწრაფებებს და მათ თავის საკუთარი მიზნის სასარგებლოთ ამოქმედებს“ *).

* Peters — Qefull und Erinnerung. Psych. Arb. 1910. p. 208.

* Malapert — Les éléments des caractères. p. 229.

ამ გრძობა-ენების წყალობით ჩვენი სულიერი სამართაო ორთო იყოფა: ქრთოი სამშობლო და ყველაფერი, რაც მას ეხება; მეორე კო — ყველაფერი დანარჩენი.

ამიერიდან სამშობლო მთავარი განცდაა და ყველა სახეებს ჩრდილავს.

„რაშეს ვაქეთებ, თუ ვკითხვობ, ვეკითხები თაჲს: როგორ ვეგება თუ საქართველოს? თუ ადგოლი აქვს საიზე საერთაშორისო მოვლენას, იმ წუთშივე მეორდება კითხვა: რას მოუტანს იგი ჩვენს ქვეყანას? თუ ვიხილე რაიმე სილამაზე ან ხელოვნების რომელიმე ნიმუშს, მე მათ საქართველოში ნახულ საგნებს ვადარებ: ჩემთვის ეხლა სამშობლო ყოველი შედარების და შეფასების საზომია“ (ცდს პირი № 10).

სამშობლო მუღმიე- ზურუნის და ფიქრის საგანი ხდება.

ცდს პირი № 2 ვეულებნება: „ნატქა სამშობლოსი იზრდება. ვმუშავებ, მძინავს, თუ ვეფიქრობ, ჩემი სული და გული სამშობლოშია. მატრიალურაით ვზრუნველყოფილი ვარ, თუ ვაქრებვითი ეტოქობო, სამშობლოს ნაღველი არ მშორდება“.

ყოველივე ამს პირდაპირი შედეგი ისაა, რომ მშობლოქოი სახეების პარაქველუბრივი ექსალტაცია ხდება: ყველაფერი, რაც სამშობლოს ეხება, რაც მას მოაგონებს და რაც იქურ ცხოვრებასთანაა დაკავშირებული, განსაკუთრებულ ღირებულებას იძენენ: წყრილმანიც კი, რომელიც თაჲსითაგათ არაფერს წარმოადგენდა და რაც სამშობლოში ყოფნას ადამიანს ბანალურათ და ყოველგვარ ინტერესს მოკლებულთი მაიანდა, ეხლა საგოგმანებულ მაზალიტებად უქტეა.

„ჩვენში ხმელს პური უფრო გემოელია, ვიდრე აქაური ხობობი და „ვაჯაკი“. მე ჩვენში ტყეში უბრალო ვაგულს, ურმით წასვლა და ჩემს გუნჯია კამეჩების დანახვა აქაურ ღებინსა და დროს ტპაებას მარჩენისა“ (გორელი გლუხი).

„ოდენყურის და სომოს შორის რაც არის, ყველაფერი იოი მარქონ და საუკეთესო ქალაც რომ მომთახიონენ, მიინც არ დავეჭვქვლები. მე რათ მინდა აქაური სიმღირღე? საქართველოში ტიტველა და მშოქი ყოფნა აქაურ განცხრომას მარჩენია. ეთოი დელი ჩემს შეხედვა მთელ საფრანგეთს მოჩრეენია. მისი სურათი მაქვს და რთოც დახეხდავ, ცრემლებს ვერ ვიძაგებო (ახალციხელი გლუხი).

კიდევ უფრო მეტყველია ობოლენსკის განცდები;

იგი ვეულებნება: „(დილი ხნის შემდეგ პარიზიდან სოიგაშო ჩასვლისას) სამშობლოს შგროძნობას მაძლევდენ მრავალგვარი ხშოქათი სრულიათ უმნიშვნელი შობეგვლიდენანი: ბუნება, პური, ტყავის, კუბრის, შჩის, ახალ განმრცხეარ პურის და სხვა ძეთების სუნი; საჭელო, სახლის მოწყობილობა და რუსული ენა, რომელიც აქ ხოართი მესობდა... ყოველივე მშობლიურის მონატრებულის მე ისეთი წყრილმანიბე მატებოდენ, რომლებსაც წინეთ ჩქმა ყურადღება ვერც კი აწინვედა... მე მსოიონებდა ტქნაში კალომების და ტყავის მქლიან კაცებს დანახვა, სრული ოთხებრივი ვიდობს, რასაც ვადღევ ჩეუ პარიზში, და ნახზარის ნაცვლით შეშის კვამლის ჩასუნთქვა. უსაზღვროთ ესტებებოლი, როცა სამიკტროში ვხედავდი, თუ სოიგოი უახლოვებოდენ დაზგას მამა-კაცები და როგორ გადიქნევდენ პარისაგენ, ხელს ჩვეული მოძრაობით, არაყითი საეეე ქიქსა და სოიგორ აცეცებდენ შემდეგ თაჲსებს მავიდაზე დაწყობილ „დასაყოღულუბში“ რაიმე მარლიანის ამოსარჩევიად“ *).

ამიერიდან სამშობლო ადამიანის ცხოვრებაში მთელდებ და ერთ აფექტურ კომპლექტის სახით აღნიშნება სამშობლოს მონატრებულ ადამიანისთვის ყველაფერი, რაც მას მშობელ ქვეყანს მოაგონებს, ინტენსიურ, ხალისიან გრძობითი ტონით იფერება.

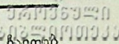
აქ ხდება ის, რასაც ფრანგები **transfert**-ს უწოდებენ სრულიათ ნეიტრალური საგნები ძლოერი გრძობითი ტონით იფერებთან მხოლოთ იბიტამ, რომ მათ შორიულე კავშირი აქეთ იმასთან, რაც ჩვენ ვეულოვლებს.

მშობლოურ წარმოდგენების ექსალტაციის ხარისხის ნათელსაყოფათ ერთი პატარა დამატებით ცდს მივმართეთ: რამდენიმე ცდს პირს ეარჩენეთ რამდენიმე სურათი ცალ-ცალკე. მათ შორის ბაშჩარი, ბათუმის ბულვარი, ალაბორის ხილა და რამდენიმე პარიზის სახეები.

სურათის დანახვისთანავე მათ უნდა უთქვათ ერთი სიტყვა, რომელსაც კავშირი ექმნებოდა ამ სურათთან.

როდესაც სურათი გულს ხეღებოდა (ასეთები კი ყოველითვის საქართველოს სახეები იყენენ),

*) Оболонский. Путевые наброски. "Посл. Новое", 13. I. 1930.

ემოცია იმდენათ იმორჩილებდა ცდის პირს, რომ მას ინსტრუქცია სრულიათ აეწყდებოდა და მთლიანათ ამ სურათების განცდის ეძლეოდა.

ამ მათი წარმობის ნსმეგბა:

1) ბახმაროს სურათის ჩვენებისას. ოპ, ცხოვრება, რა ვითარა! (ცდის პირი სურათს იამღუნე ნიშე ხანს გაბრწყინებული სახით აჩერდება, შვიმდეგ სახე იღრღბულებს) აწი ადარ იქნება ეს! (მეტათ ძლიერი მწუხარების კილოთ), უცებ სახე უბრწყინდება: ამ ხეს ევნაცვალი, ამას! (ცდის პირი № 1).

2) (სურათო წარმოადგენს ბათუმის ბულვარს. საქმზე ზეს გინსხილი ღერბიანი ქელით და წიგნით ხლდუ. ამ უკანასკნელის დანახვა ცდის პირს ძლიერ აღუღევს). „შეუძლებელია რა დროის ამბავია! დედა, ღმერთო! რამდენ რამეს მეტრნება ეს სურათო“. შემდეგ მწუხარებით: „რო უღსაბაყობ ძველი ცხოვრება არ ვარგაო, ეს გონების თქმა... ნამდვილათ კი რა მშვენიერი იყო იგი!“ (იგრუ).

შრობოლური სახეების ასეთი ექსალტაცია მეტათ ძლიერი ნებითა და გუძნობით იმპულსებს იწვევს.

„ხშირათ ჩემა ქვეყანა, ამბობს ცდის პირი № 3, ასეთი საძლიერთი და ისე ნათლათ წარმო მიდებდა; ცუბლი მოვინებები დანახვებით ისე მომადგებიან; ისეთი სუტეგოლი მომიგლის სამშობლის ტრთებელ კიდელ ხილვას, რომ ვეფიქრებ: „მიეტაოვებს ყველაფერს და სახლში წავალო.“

ეს სწრაფვა სამშობლოსაკენ უზომოა

„ოთინდ ურთო ჩამიყვანა ჩემს ქვეყანაში, ერთი გამაღარ - გამომატარა ჩემს მამულში, ჩემს კარზე; ტყეში ანკარა წყარო დამადევინა, შიგ ჩვენებური პურა დამადობინა; ერთი ჩემს ურემზე დამაჯინა და ჩემი კამეჩებო მინახვა; ჩემს ცოლ - შვილს, ტოლს და მეგობარს დამალაპარაკა და მეჩემ თუნდ მომიკლან არას ვინადღემა! (ცდის პირი გორელი ელქი).

აღმაინება, რომელსაც არასდროს ოცნებობდენ, ეხლა სამშობლოზე ოცნებას თავდაიწყებით ეძლევიან.

„საქართველოში რი - ვიყავ, ას ვეოცნებობდი; ან თუ ვეოცნებობდი, ამას რატაც პირად ხასიათს ჰქონდა. აქ კი მთელი ოცნება შემდეგ აზრს დასტორიალებს: „როდის ჩქნება რომ დეებოუნდება სახლში?“ (ცდის პირი № 9).

„ვეოცნებობ, ძალიან ბეერს ვეოცნებობ. მაქნა რი განერადება, იძულებული ვარ შევიჩე-

რო ოცნება. როცა მასში მეორე ნაქურს ჩავლებ და მას ავამუშავებ, ოცნების ძაღს ისე ვეგრძელებ. ეს ოცნება არასდროს არა დანდვლიანი იგი მხნე, იმედანი, მაროლიანი. ვიცი რომ ოცნება არაა კარგი; რომ გი მათნებელია სულის, მაგრამ მას თავს ეყრ ვართმევ. იგი ნარკოზს ჰვავს. (ცდის პირი № 4).

ხშირათ ეს ოცნება პირდაპირ ასანორმალოდამდე მიდის; ერთ - ერთი ცდის პირი გვიამბობს:

„სართლის დროს ხშირათ ვეოცნებობ. როცა ქუჩის მეორე მხარეზე გადავღებარ, აზრი წყდება, მაგრამ ძაფი რომ არ დავაკარგო, უკანასკნელ სიტყვას ვემორებ. როცა უცეე მეორე მხარეზე ვარ, შეუსახლა განეავრძობ მოგონების ძაღს.“

როდესაც სამშობლოს ნატერა ამ დონამდე აღწევს, ადამიანს უზომო მულანქილია იყინობს; მწუხარება იმდენათ იმორჩილებს მას, რომ სამშობლოს ნატერის გამომხატველი რთულ გუძნობაში შემავალი სიამოვნება თითქმის ჰქრება:

ამერიდან ის მოგონებებიც კი, რომლებიც თავისთავათ მეტათ სასამოწნო და საყვარელი არიან, უზომო მწუხარებებს მატარებელი ხდებოან.

მართლაც ამაღლეებელია შემდეგი სიტყვები:

„შრობოლური პანეების გაგონება მეტათ მიაშვილებს. თუ კი მას სადმე ურთი მოეკარი, ეცდილობ ასადეფო გამომჩრქვ. მაგრამ, როცა მინი მოსმენის დროს გამაშენდება, რომ ამ პანეებს უცხო ატმოსფეროში ვისმენ, ერთიანი მოწყვეტლობას და ოძლობას ვგრძნობ. ისეთი შთაბეჭდილება მეხადება, თითქოს სადღაც გადაკარგულ კუნძულზე ვყო ვადატორსნილი. თითქოს მე ვყო მხოლოთ და ეს მუსიკა“ (ცდის პირი № 1).

არა ნაკლებ მეტყველია ცდის პირი № 2-ის შემდეგი სიტყვები:

„წერილის მიღება სახლიდან მეტათ მახარებს. როცა ვითხულობ, ჩემს სახარულს სახლვარი არ აქვს. მაგრამ, როდესაც გავათავებ კოხტესს, ძალიან ტულ გუნებაზე ვდგები. სახლიდან თითოეული წერილის მიღება ათუცეტებს ჩემი შდომარობის სიძიმეს.“

მეტათ ნათელაა აგრეთვე ვაბო ბერიჭუშვილი: „მე რომ (საქართველოში) თავისუფლათ მინდორში წაესულვარ, უჩრებზე დაეჩედადვარ და სიმღერა მითქვამს, აქ სუტეოთეში, როგორა

ინამ ამას. აქ სად იმღერებ თავისუფლათ? გუ-
თანხე რო დაჯდები და ურბულს შემოსასხვს,
მის რა სჯობს? აქ სად უნდა ჰქნა ეს? ამ მღე-
რას აქაურო ხალხი, აქაურო ვარგებობა მიწოლს
ხელს... ძალიან კარგ გუნებაზე იყო ვიყო, ვერ
ვიმღერებ... ქრახები ფრანგების მამულს ვხნავ-
დი, მე და სიკა ურთათ ვიყავით... გუთნას რო
ხელი მიეკიდე და ხარებს შემოვიძახე, ჩვენე-
ბერი ამბავი მომაგონდა... გამებარდა, გული
ვაფხვინდა და სიმღერები შემოვიძახე... ფრანგები
მეტათ ზარობდენ; მეუბნებოდენ: „ბონ, ბონ; გა-
ბარიულ ბონ შანტე“; კიდევაც მაჩუქეს რაღაც;
სულ მიციროდენ, მამხნევებდენ, მაყარა რო და
სიკა ვიკრი, თუ სად ემღერა და რომ ფრანგებს
არ ეძნით ჩემი სიმღერა, თვალებიდან ცრემლე-
ბი წამომიცივდა... უხმოით დავღლოდი; ფრან-
გები ჰკვირობდენ: „რათ დაჩუქდი, რათ აღარ
მღერო“. მე სიმღერას კი არა, მზის დანახვაც
აღარ მინდოდა“.

აქ სამშობლოს ნატვრა მის უმაღლეს წერტი-
ლზეა მისული.

სწორეთ აქვე იწყება ამ გრძნობის დანვითა-
რების გაყრას წერტილიც.

ამიერიდან ამ გრძნობას შეეძლია ან კიდევ
უფრო გაღრმავდეს და წარმოშვას ნოსტალგია
მიუღიო თავისი ავადმყოფური სიოცენებით ან
თანდათან დასუსტდეს და გაგაღლდეს.

ჩვენ არ შეგვივძლიერებთ ქართველს პათო-
ლოგიურ ნოსტალგიათ შეყარობას.

რაც შეეხება მეორე შემთხვევას, ამის ნიშნე-
ბი ჩვენს ოქმებში ტერა - ავარ მოიპოვებინ.

გრძნობას, როგორც სხვა ფსიქიურ მოვლე-
ებს, ერთგვარ ადპტაციას უნაჩი აქვს.

პრავალი წლების განმავლობაში მოკონებები
ჰკარგავენ თავიანთ სექსუალურს და მათ თან-
მგლები გრძნობებიც სუსტდებიან.

„პირველ წლიანხვერის დანახვაში გვიამ-
ბობს ურთა ცდის პირი, თავს აქ აუ ვგრძნობდი;
ყველაფერი, რაც საქართველოში ხდებოდა, ახ-
ლო ხედებოდა გულს. მე, ასე ესაუქვართ, მონა-
წილე ვიყავი საქართველოს ცხოვრების. ჩემი
სულიერი ცხოვრება, ინტერესი და განწყობი-
ლება საქართველოში დარჩენილ მეგობრებისა-
დმი ისეთივე იყო, როგორც სამშობლოში ყოფ-
ნისას. ცხლა კი მე საქართველის სოკოლიდან
თითქმის ამოვკარდი და მის შესახებ როგორც
დაც ანსტრატული ვისჯავლობ... საქართველო
ჩემს წინ უკვე ბუნდობლივით იხსებოდა... სახელები
მკრთალი დახდენ... წინით, როცა მომაგონიდე

ბოდა ადამიანი, რომელიც მეკავრებოდა, ტან-
ში ზრუნავდა ვამივლიდა და მუშტი მისით
მეკვებებოდა, ცხლა კი იგვე მოგონება აღარა-
ვითარ: უმოციას არ იწყებს“.

„წინით, როცა ქართულ სიმღერას ვაფიგონე-
ბდი თვალმომავლად ცრემლები მიცვიდა. ოღენ-
ქერში ერთი მუხა არის... სამი წლის განმავლო-
ბაში თითქმის ყოველდღე მასთან ადელიდი და
ესტრიაოდი... ბევრჯერ ღვიწრო ამიტანია და ამ
ღვინით ვაღამაჯტნია ჩემი ბოღმა. ეს მუხა მა-
ღალი იყო, სით სკუმდა, ქედი იყო; და ეს ჩვენს
ქვეყანას მაგონებდა. ბევრჯერ ქართველმა
მზახეს მე ბერძნული. სამშობლო ცხლა ძლიერ
მინატურება, მაყარა გული უფრო გამომავრა,
უფრო ვაგვავდი: ვის რა უფობრა, ვის ვაფუხა-
რო ჩემი ბოღმა? ვინ რას მიშველას“.

აი ასეთია სამშობლოს ნატვრა: იგი წარსუ-
ლი ცხოვრების მიერ ჩვენს სულიერ და ფიზი-
კურ სამყაროში დატოვებული კვალია.

სამშობლოს ნატვრა წაჩხულის აწმყათის გა-
მხნედეა, წარსულის აწმყათის შემოკრა.

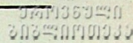
აწმყა მუღამ წაჩხულითაა დატვირთული;
წარსული აწმყათთან განუყოფელია შეზრდი-
ლია; წაჩხული აწმყათთან განუყოფელია შე-
ზრდილია; წარსული აწმყათის განუყოფელია
თანამგხვარია; იგი აწმყათის მეგზური და მრჩევე-
ლია.

ისინი, ვინც საქართველოში დაბადენ და იქ
გაიზარდენ მსგავსი წაჩხული აქეთ, რადანაც
საქართველოს ბუნება, მისი პავა, მისი პეიზაჟე-
ბი, მისი ლიტერატურა, მისი ხელოვნება და
სხვა ასეთები ყველა ქართველსათვის ერთი და
იგივეა.

ამ მხრივ შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენს ძველ
და ახალ ემიგრანტს ერთი და იგივე წარსული
აქვს: ისინი ყველა ერთი დღის, საქართველოს,
შეიღები არიან; ისინი ურთ და იმევე საზრდო-
ბი გაიზარდენ და ვანვითარდენ.

და რასაკვირველია, სამშობლოს დამორბდის
ისინი ერთგვარათ განიცდიან.

მაგრამ, რადანაც საქართველოს ცხოვრებას
ქონებრივი პირობები, სულიერი და მორალური,
პედაგოგიუთ და პოლიტიკური გაჩემობ მათ-
თვის სხვაობდენ და რადანაც ძველი და ახალი
ემიგრანტის კვლიდივაცია ერთი და იგივე არ
არის (პირველი უფრო პოლიტიკისა, მეორე
კი უფრო მხედარი), თავისთავათ ისმება მათ-
თა, თუ როგორ განიცდიან ახლათ ჩანოსული
ქართველები სამშობლოს დამორბდის; სწულიათ

ფიქრები „ხელმძღვანელობისათვის“

(წერილი რედაქციის მიმართ)

„მამულს“-ს მცხეთე ნომრის მეტაფორი უბრუნდება იმ საკითხს, რომლის ირველიც ქართულ ემიგრანტულ გამოცემებში არ შეწყვეტილა პაზრათა ვაცელა-გამოკვლა დღღდათ ქართულთა აყრისა სამშობლო კვირადან და ქვეყნათ მიმობრუნეისა. ეს არის საკითხი „ქართული აქციის“ ხელმძღვანელობისა და ამავე „აქციის“ უტყობათ წინაშე წარმოამდგენლობისა.

თუ პირველ ხანებში საკითხი უფლებამოსილობისა და მტყუწურობისა იფარგლებოდა თეორიულ მოსაზრებათა რკალით და კრატკას მიზანში აღებულთა ჰქონდა ოლიოზურთა მიმინეული „სახეობა“ საქართველოს სახელმწიფური სიმბოლოისა, ხოლო არავითარ შემთხვევაში მისი იორდილეთი თვისება, წნიშვნელობა და დანიშნულება, — ეკათა დენაში და უმეტესათ ნეორე ომის შემდეგ ჩვენს ფადმბენეწრობის ურთს ნაწილში გარკვეულთა და დაუთმობლათ შეუდგენ წრობაგანდასა და მზადებას უტყობთ-ში საქართველოს წარმოამდგენეწრობს არა მხოლოთ შექსეადეწრებისა, ერთგვარი ფადხალსეებისა ამა თუ იმ გამოსადგე პიროვნებათა მიმატებისა და მის ნაცვლათ სხვა ახალი ორგანოს დარსენებისათვის.

„მამულს“ მწუხარებით აღნიშნავს, რომ აწინდელ საქათმპორისო ვითარებაში, როცა მთლიანი კაცობრიობა უქვე ამოკურალათ და-საზმულთა ორ მოპირდაპირე ბანაკათ — თეოსტუფალ ფრებათ ერთის მხრით და კაცობრიობისაგან არიდეს ხოლულ მონობის ამსახველ საბჭოთა რუსეთით მეორის მხრით, — რომ ასეთს პედისგადამწევეტ დღეებში ქართული პოლიტიკური ემიგრაცია ურათ — ერთისადმი უწრითა და მტრობით გაყენთალია, დაყოფილია და დაქსაქსულია, ნაცვლათ იმისა, რომ საქართველოს მიტაცებულ უფლებათათვის ამერტყველოს

და სამოქმედოს ურათ ყოველთაშემომკრები „შტაბი“, უურნალის ტერმინი რომ განვიფეორთ.

„მამულს“-ს მიერ აღძრული საკითხი მოთხოვს განსაკუთრებულ ყურადღებას დღეს უფრო, ვიდრე ოდესმე. დრონი გამოუწერნი და გამოუტნობნი არიან. არავინ იცის, რა ოქნება ხელს და ზვე, ვიციტ მხოლოთ, რომ ჩამოწოლილი ორტულეწა მშის უქუს ჯერ კიდევ პატრმიათპოფვენ ჩვენთაგანს...

მივილით ეს სახელწოდება „შტაბი“ და შევეკითხებთ ფრთხანთს: გვეჩრთებს დავაწესოთ ახალი რამ ერთეული ჩენნი პრობლემის გაძლოლისათვის, ან ემეჯობინება გამოეყწერნი ის „შტაბი“, რომლიც ხელმძღვანელობდა თვითმყოფ საქართველოსაც და რომელსაც მოესპო კანონიერათ მინიჭებულ ფუნქციებს ვახანგრძლივება ბოლშევიკური რუსეთის შემოსევის გამო, ესე იგი, ფაქტურათ, ძალმომრეობით, დააკრობათ, საქართველოს სახელმწიფო სტრუბტურების წარბოციტ?

ცამდას მართალია „მამულს“: ბეგრნი, ჩვენსაკვით უფლებდაყრილი, ცბლა სახელდახელი აღდენენ „შტაბებს“, ჩვენ კო საამ-სო საყვალახო არაფერა გვაქვს, რადგანაც ჩენნი „შტაბი“ საქართველოდან მოგდგდეს, იქვე დანსცხული და უტბო სახელმწიფოთაგან ცნობილი და მიღებული, როგორც ერას კანონური მთაქრობა.

ზნორათ მძენია: რა ვახდა ეს მთავრობა? მეექვიდრობით ხომ არა აქვს მიცემული „უსტაბაშობა“? უნდა მიხვდეთ — გვეუბნებიან — რომ დონა იცავდნენ და ამიტომ ახალი ძალები უნდა ჩაუდგნენ სათავეში ჩვენს ბრძოლას დამოუკიდებლობისათვის! ჩემს ღრმს რწმენით, დროთა და ფაქტობებათა გამოცვლათ ერთთ — ერთ საგანს შევბო, სახელდობრ იმას, რომ საქართველი მოსკოველთა მზრძანებლუბის პროეწციათ იქცა. სხვა არაფერა შეცვლილა, რას ჰვიქრობს ქართველი ხალხი? ამაზე თათბირთ და ბჭობა ეწენებთ იმათ, ვსაც ომეწრით მოუმაღლებს სამშობლოში დაბრუნებას. აქ კო ვარგულოთათვის, საქმარისა ზრუნვა და ვარჯჯა საქართველოს აღდგენისათვის...

ახალს არაფერსა ვწერი, ვიმეორებ იმას, რაც სიტყვითა და წერით არაფრთვებით გამომოიქვამს ოცდაათწილის განმავლობაში. ჩემი მტე-

ისე, როგორც ჩენნი ცდის პირები, თუ ოდნავ სხვაგვარათ; გარკვეულ ამისა მეტრათ საინტერესო და მნიშვნელოვანია.

ამის განხილვას შეეცდები შენდგეში, როცა საამისო მსალგებს საკმაოთ დავაგროვებთ და შევისწავლით“.

ა. შათირიშვილი

დღეობა იყრდნობა იურიდიულ მისაზრებაზე-
დაც. შეუძლიან ემიგრაციის უსრა ჯგუფს ამო-
ფხიკოს „დღის წესრიგის“ ის, რადაც ქართ-
ველი ხალხის „ბეჭდის დაკერით“ არის დამტკი-
ცებელი? ვიცი, კვლავ მომხივებენ სიტყვას, რომ
ის, რაც იყო, დროთა დღემამ ამოშალა, ამ-ტომ
უნდა გამოვიანთო ახალი საშუალებები და ძა-
ლები ახალ გარემოებებთან შეფარდებულნი.

რა სახისა აჩიან ეს ახალი ფარემოებანი? ში-
ნა ცხოვრებისა, თუ საგარეობი? შინაცხოვრე-
ბის მოწყობისათვის ჯერ კიდევ გვაქვს ვა-
და. საგარეობი? აი აქ კი მოიკოვლებს კრიტი-
კოსების მსჯელობა: რა სახის ხელმძღვანელ
ახალ ორგანოს დაარსებისათვის ზარუნავენ უკ-
მაყოფილონი? ემიგრაციაში რომ გამოჩნდნენ
პროკონებანი, მსგავსნი ილია ჭავჭავაძისა, გაბ-
რიელ ეპისკოპოსისა, ან და არილი ჯორჯაძე-
სა, და ასეთებისაგან მოწყობილიქმნას სამსე-
ურთა ცენტრი, ისიც ვერ შესძლებს უცხოთა
თვალში იმ ავტორიტეტის მიხედვას, რითაც მო-
სილი არის საქართველოდან წამოსული უფლუ-
ბათისოლი ცენტრი, ამ ქვეყნების თანხმობითა
და დასტურით გამაყრებელი! ერთის თქმასაც
მთაულებს ამბავითა ვახსენებ: ყველა ამ აფორია-
ქებასა და აყალბაყალბას, არ თქმა უნდა, ადგილი
არ ექნებოდა, უკეთეს ჩვენი მთავრობის წყევრე-
ბი მარქსიზმის „უმაღლო მარჩნით“ არყოფი-
ლიყენენ ცხებულნი. მაგრამ ესევე მთავრობა სა-
ქართველოში ხომ კანონიერათ მიგეგრანდა! იხ-
ლა რათ უჯანყდებით და უაჩსაკუფოთ? ეს ვა-
ნა ვაღკვერით უსრთავარი თანხმობა არ არის
მთავრობის წამქცეველ ბოლშევიკებთან?

იდიოლოგიურათ შე, ასე ვთქვათ, მწყარალა-
თა ფარ მთავრობასთან, მაგრამ სად დაწერილს,
რომ აქ — ემიგრაციაში — მას „ქოქილა მიე-
ყარო“: გინდა თუ არა, „ოჯგუნნი ეშმაკისაგა-
ნო!“ ჩემი მიდგომა საკითხისადმი ერთიადიგი-
ვე იქნებოდა, თუ მთავრობა სხვა სახისა ან პა-
რტიკოსს ყოფილიყო. წინაწლებში ასეც დააფასა
ემიგრაციამ ჩემი პოზიცია „ცენტრის“ დაარსე-
ბის საკითხში. ერთმა კუთვანებელმა გვაგმა კი
მოისურვა ჩემი ამოსვრა ტალახში: მას თორემ
სადაღაც ამოუკითხავს, რომ მე, როცა თექვსმე-
ტი წლისა ვიყავი, თურმე სოციალ-დემოკრატთა
მიმართ ჩემი თავი; ამისა გამო მან ერთს ჩემს
მისაღმი per iniquam sententiam-ით განრისხე-
ბულმა „მენშევიკურთა შხამით მოწამლული“ და-
ბოიჩქაქა. ის ვაკვირითი ჩამატებდა ზოგ სხვათადაც
აფრიალებულს, რომ „სიმუხბულ და უნდობლო-

ბა უგვანთა კაცთა წესისა“ და რომ „უგვანებ-
ბუნებასაგან ქება ნურა გიკვირს ნურისა“...
დაუბუნებელი ისევე „ხელმძღვანელობის“ სა-
კითხის. ზოგის პაზრით მთავრობამ უზურთი თვ-
თან იგრძნო, რომ მას აღარ შესწევს უნაზი
მოქმედებისა, ვერ ერკვევა მოხვედრულ თავსა-
ტებს ამბებში, თანაც ნიღბაც წართმეული ჰქო-
ნია და პატუყარული იზოლაციაში იმყოფება.
ამის დასამტკიცებლათ მგვიბთითაუბენ „ქარ-
თულ ერთგულ საბჭოს“ დაახსენებენ. ასეც ეს
საბუთი ფარვა: იურიდიულ მეცნიერებაში ცნო-
ბილი არის შემთხვევები, როცა უმაღლესი ხე-
ლისუფლება თავის პარტოვანებებს და ფუნქ-
ციებს ნაწილობრივით სხვარამ ორგანოს ან-
დობს; ასეთს აქტს „უფლებათა უმანაცია“ უწო-
დება. „საბჭოს“ დაწესება შეიძლება მიუთანა-
ბრით ძველათ საქართველოში შემოღებულ
„სადაზარბოვნს“, სადაც ესა თუ ის საკითხი წი-
ნასწარ განიხილებოდა, განიზოზობოდა და ყო-
ველმხრივ შესწავლილი უმაღლეს ხელისუფლე-
ბას წარედგინებოდა... ასეთი რამ უმეგრესიაში
არსებობდა წინაწლებში, მთაქრობასთან მიე-
ლინებულ პარტიათა წარმომადგენლებს სახით.
მხოლოთ ამ გზით სულ სარგებლობის მომ-
ტანია. ეს უსართ-ერთი საშუალება არის ემი-
გრაციის ვაეირთინებისათვის. სხვაგვარი ცდანი,
როგორც დაქრწმუნდით, ვერ აღწევენ მიზნს,
ესე იგი, ვერა ქებნიან ერთობას. და როცა ყვე-
ლა ამას პოლიტიკურთა ემიგრაცია ხერიადათ
ჩაუფიქრდება, განდენის ჯგუფურსა და პარ-
ტიულ ზრახვებს, საერთო იღებით აღიჭურვება
და განამაჰსებულ ნიშნათ აღისახავს, დღეს უკ-
ხი შმაგი მტრისაგან იავაჯყოფილსა და მუხრუ-
ქა მოიდებულ, საქართველოსათვის ბრძოლას, —
ის ადგლით დასძლევს მეჯყიომას და ხალხისთ
ჩადგება საერთო ფეშხულში.

რ. ინგილა

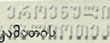
მადრიდი.

რედაქციისაგან

ბ. რ. ინგილოს და „ამელი“ — სსოქგანისა-
კიო გვგმის შესახებ, საქართველოთ ვიღლით შევი-
წნით შედგვი:

მათი სისტემის მიღება ნიშნავს აწსებულს
დაშლას. შეუძლია ამას რაიმე სარგებლობის
მოტანა? ან უკეთესთა ახალი გვგმა იმაზე, რო-
მელიც არსებობს?

ჩვენი ქართული ეროვნული საბჭო არჩეულია

პოლიტიკურ ემიგრაციას დიდი უმრავლესობით სავან; მისი შედეგად გამოწვეული იყო არა რაიმე პრეტენზიებით, არამედ პოლიტიკურ მემართობის ახალი პირობებით, რომელიც წარმოიშვა უქანასკნელ წლებში „ცივი ომის“ განაღების ნადავლზე, სადაც საზოგადოებრივ ორგანიზაციების ამოქმედებას საქმეთა მდგომარეობით დიდი და მნიშვნელოვანი ადგილი მიეკუთვნა. ამტკობ მათგანობა სრული თანხმად იყო და რამდენიმე ინსტიტუტური პოლიტიკური ემიგრაციის ყარლობის მოწვევის და სრული იგი შედგა. მან პირველ სხდომებზედვე საჯაროთ განაცხადა თავის ურყევი გადაწყვეტილება ამ ახალ ორგანიზაციასთან სოლიდარული თანამშრომლობისა და მიუვლი თავის აპარატით თანამოცილებით დახმარებასა.

ამ რგათ შექდვა ერთი მილიანი ფრონტი მთავრობისა და პოლიტიკური ემიგრაციის, რომელიც დღემდე განაგრძობს პოლიტიკურ აქციას საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის შინ და გარეთ, სხვა დაჩაგრულ ერებში და დიდ და ძლიერ კლვიკრატულ სახელმწიფოების ფართო წრეებში.

ბ. რ. ინგილო და „მამული“ გვიჩვენებ „ღანინების სისტემაზე“ გადასვლას. მაგრამ უნდა ვთქვათ, რომ ის რგოტი მძვინვარისაგან მთლებელი, ანუ კი გამხდარა სავანი მსჯელობისა.

ასეც რომ არ იყოს, ასეთი სისტემის შემოღება, იმ მიზანსაც ვერ აღწევს, რომელიც მათ აქვთ დასახული: ორი ცენტრის მაგიერ ერთის შექმნას და ასე მუშაობის დაერთიანებას. ვინც ემოგრაციის პოლიტიკურ ორგანობს და გამდგართა საჯარო გამოხვედებს თვალ-ყურს აღებენ და ამ უქანასკნელ ხანებში, მისთვის ეს უღაცეა უნდა იყო და ჩვენ მასზე არ შეგჩრდებთ.

ამტკობ ჩვენს ღამე ჩვენთვის, არსებული სისტემა, პოლიტიკურ ემიგრაციის და მთავრობის მქედრო თანამშრომლობაზე აგებული, ერთადერთია, რომელიც საშვალდება უტოლებს გამდგარ წრეებს საერთო ფრონტში მიიღონ მონაწილეობა, თუ მათ ერთიანული მიჯანობის სურვილი და მისწრაფება აქვთ. ამისთვის „საკმარისა თუნდაც შემდეგ ყარლობაზე მოსვლა და მის შემოაბაში მონაწილეობის მიღება. ხოლო სამოქმედო პროგრამის და მეთოდების შემუშავება ერთი საყოველთაოთ მასალაზე ხაზის განხმება, საერთაშორისო სიტუაციასთან დაკავშირებით — ეს ყარლობის საქმეა და ჩვენ და-

რწმუნებული ვართ, იგი თათბირისა და გამართვის შედეგათ ადვილათ იქნება საბჭოს ყარლობაზე მიღწეული ყველასათვის დამკამყოფილებზე ფორმებში.

ესაც ერთობა სურს — და ასა თავისთვის გამომენახუ წრეზე, მისთვის ამავე ნომერში დაბეჭდილი ბ. კახაბერიას წერილის ძირითადი აზრები და საბუთები — საკმაოთ ძლიერი იქნება და დამამტიკებელი. ყველა ერის გულშემბეტივარა უნდა ვაიხაროს სომე „ერთობა მანაც შესაძლებელია“.

უცხოეთის კარნახი

საბჭოთა რუსეთის პრობლემას დიდი ადვილი უჭირავს აბერეის პრესაში; დიდ ყურადღებას აქცევენ „ამერიკულ კომიტეტს“ ენერგიულ ცდას — რუსის და სხვა საბჭოში მოქმედულ ქრების ემიგრაციასთა გაერთიანებისაკენ მობართულს.

მრავალთავან მოგვყავს აქ ერთი ამონაწერი ეურნალ „ლაფ“—ან, რომლის აზრი ტაბორიათ უნდა ჩაითვალოს, რადგან იგი დღეს ამერიკის ფართე საზოგადოებაში გავრცელებულ აზრებს გამოხატავს.

„ჩვენი პირობები თანაყრებობისა (საბჭოებთან) — სწორს ეურნალი, ამა წლის აპრილის ნომერში — მეტად მარტოვია და მეტად გარყვეული. კომუნისტური იმპერიალიზმი და სტალინის ტოტალიტარული რეჟიმი ჩვენთვის აუტანელია. იგი უნდა მოსაბილ იქნეს. „ჩვენის ფარდა“ — ემბლემა და ბეჭედი ყოველვე ამისა, უნდა შეინგრეს. ხოლო როდესაც ეს შესრულებულ იქნება, დასქნს ეურნალი, მაშინ მოგვეცემა შესაძლებლობა იჭართ ერებს დავებნართ, რათა საერთაშორისო ოჯახის ღირსეულ წევრებათ ვადაიქცნო.

სირტუქსისა, რომ ავტორია არ ეთანხმება ამერიკის ახალი ელჩის, კენანის ობტინისტურ აზრებს, საბჭოთა ევოლიუციის შესაძლებლობის შესახებ.

„კენანს იმედი აქვს, რომ ისტორიის სასწორი ავტობიოტურათ შემოიყვანს რუსეთს ნაციონალიზმთან განუღებაზე“ და იმედი აქვს დაჯეროს კრემლის ბატონები მათი გიგანტური პროექტების უწყაოვობა და განხმება ცყოველდობაში. ეს არის ნაშთი ძველი გაცულებული „მოდის პოლიტიკის“ 1946-50 წლებისა. იმ ფაქ-

ტების გამო, რომ სტალინი მომავლადვი აჩუქდა და რომ ისტორიაში ყველაფერი ცვალებადობას განიცდის, ჩვენი გეზობიდან „ეთიანობით“ იმ დრომდე, სანამ კომუნისტები რეჟის სალტის მოღწევებზე, ფორმებს ცვლიან და დაიშლებიან. ასეთი საბუთები გამოდგება შოლოდ ზომიერების სოფლისტრუქტურისა და ზარბაც მთა-ზროვნებათვის, რომელნიც ყველაფერს ისტორიას ანდობენ იმის მაგივრად, რომ ამერიკას ხელის განძრევა და აქტივობა უჩიონ. ეს ყალბი საბუთია.

ასეთი „მოთმენა“ არის პირველყოფილს დალატო თავისუფლების მიმართ, რომელიც საყოველთაო კანონია და რომლის დაცვა ყველას უფლებაში შედის, ხოლო ამერიკისათვის განსაკუთრებულად დაიცავილად მისიას წარმოადგენს. ეს დავალება მეორე მხრივ იმ მთავალ მილიონ დევნილთა მიმართ საბჭოთა კავშირიდან, რომელთა სიძულელი სტალინისადმი გამოძახილა რუსეთის ქრთა საშინელი ტანჯვა-წამებში“.

„თავისთავად, შეერთებულ შტატებს სულ მცირე მოთხოვნები უნდა იქნებოდათ. მაგრამ ეს მოთხოვნები ვარდადილია და სავალდებულო. იგი იხატება ერთ სიტყვაში: „განთავისუფლება“. ჩვენი მიზანი უნდა იყოს განხორციელება ამ მოთხოვნებზე და ისე, რომ რაც შეიძლება ნაკლები იყოს საფრთხე ცხელი ომის; პოლიტიკური ომის წარმოებას კი საზღვარს არ ედებო“.

ყურნალი ადნიშნავს ამავე დროს ერთ მთავარ საშუალებას ამ პოლიტიკური ომის წარმოებისას, ესაა გაერთიანება და ერთად ამოქმედება საბჭოთა ქვეყნიდან გამოსული ემიგრანტთა სხვადასხვა ეროვნულ და ბოლიტიკურ წრეების. მკარამ როგორ, რა ნიადაგზე შეიძლება ასეთი გაერთიანების განხორციელება? ესაა რთული და უჩვეულო პრობლემა, რომელიც აწუხებს ამერიკულ საზოგადოებას. ემიგრანტთა რომ დაქაჟებულია და ერთმანეთზე დაპირდაპირებული, ეს კარგად ესმის ყურნალს. იგი სწერს, რომ მთავარია „გადარება იმ დავის, რომელიც ამორებს ერთმანეთს ემიგრანტთა სხვადასხვა ჯგუფებს. ეს ემიგრანტები დაყოფილი არიან ჯგუფებად რწმენის მიხედვით მონარქისტებთან სოციალისტებამდე, ხოლო მათ გვეყრით არის ერთნაირი მოძრაობა საქართველოს, უკრაინის, სომხების და სხვა ეროვნულ დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლი წრეების.

ამერიკელი კომიტეტი რუსეთში მყოფ ერთა განთავისუფლებისა, რომელსაც ყოფილი ელჩი მისკოვში ადმ. კერკი ხელმძღვანელობს, მოწოდებულია შეაერთოს ივანი და ერთად დაიარსებულ დაუპირდაპირს სტალინის დიქტატურას.

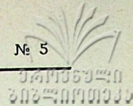
ამის მისაღწევად საქონია ერთი მხრით შეწყვეტა ამათ შორის შინაური პოლიტიკისა და დავის—საერთო განთავისუფლებამდე, როცა შესაძლებელი გახდება მთავრობათა ფორმების და საზღვრების ჩამოყალიბება არა მარტო ემიგრანტთა სურვილით, არამედ თვით ერთა თავისუფალი ხმის მიქმით თანახმად დემოკრატიული პრინციპებისა, რომელიც ყოველ ერს ანიჭებს უფლებას თვით განავსო თავისი ბედი“.

ამ ამინაწერიდან აველი დასახანავა, რომ ამერიკის საზოგადოებრივ აზროვნებაში ფართო და მკვიდრად არის ფეხმოკიდებული შეუჩვიებლობა მოსკოვის ტოტალიტარულ იმპერიალიზმთან და შეგნებულა აუცილებლობა მისი დანგრევის. რყევა და ყოყმანობა ამ საკითხში უკვე დროადასულად ითვლება.

უფრო რთულია და ახალი—საკითხი რუსეთში მოქცეულ ერთა თავისუფლება. იგი მხოლოდ ამ პირველ ამოცანასთან დაკავშირებით წამოიჭრა საზოგადოების წინაშე. ამავე დროს იგი სდგას მათ წინაშე, როგორც ახა უშუალოდ, არამედ როგორც სახელიო საკითხი, რომელიც მოსკოვის დიქტატურისაგან განთავისუფლების შემდეგ დადგება მთელი თავის სიგრძე-სიგანით. მით უფრო საყურადღებოა ამ პრაქტიკული აზროვნების ხალხისაგან მისი ძალითადი გამაძვირული პრინციპების და პირობების დღესვე ასე მკაფიოდ და ასეთი სასწოროთ აღიარება: ყველა ერს უნდა უფლება და საშუალება მიეცეს თვით გადასწავლა დემოკრატიული წესით თავის ბედი“.

საყურადღებოა იგიც, რომ ამ ეროვნულ პრობლემისათვის სწორი გამოსავალი ვერს მონახვა აღიარებულია, როგორც ერთი აუცილებელი პირობათაგან საქონი ფორმის შექმნა და საერთო შეტევის დაწყებისა საბჭოთა ტოტალიტარობის წინააღმდეგ.

ამრიგად ინტერესი საბჭოთა სამფლობელოში მყოფ ეროვნებაში—გაღვიძებულია, მის ელდასაქმელობა გამოსავალი დებულებები—მოცე მტლია. დასკვნების კონკრეტული ფორმა—ამა თუ იმ ერის ისტორიულ, კულტურულ და იურიდიულ მდგომარეობის მიხედვით—ოღონა

შტარნბერგის კონფერენცია

შტარნბერგის კონფერენციამ, რომელიც მოწვეული იყო 1952 წ. 19 ივნისს, იმ მიზნით, რომ გამოენახა პრაქტიკული გზები ერთი ანტიბოლშევიკური ცენტრის შესაქმნელათ, თავის მუშაობა დაამთავრა 21 ივნისს.

კონფერენციაში მონაწილენი იყვნენ: აზერბეიჯანის კომიტეტი ნაციონალური ერთობის (ბ.ბ. ხაჯიბეილი და ფატალიბეილი). ბელოჩუხის ანტიბოლშევიკური ფრონტი (ბ.ბ. ეუტუკო, რაეულია კონსულტანტი). ქართული „ეროვნული საბჭო“ (ნ. ცინცაძე), ლევა ხალხთა თავისუფლებისათვის ბრძოლისა“ (ბ.ბ. ი. ნიკოლაევსკი და ა. როლინი), გაერთიანება სომხ-თავისუფლებისათვის მებრძოლთა (ბ. შანუნი), რუსეთის ხალხური მოძრაობა (ბ.ბ. ი. კურგანოვი და გ. სტრაჟკოვი), ჩრდილო-კავკასიის ნაციონალური გაერთიანება „სკანო“ (ბ.ბ. ა. ავტორხანივი და გ. ხატარაივი), რუსეთის ხალხთა განთავისუფლებისათვის ბრძოლის კავშირი (ბ.ბ. ვანტოვი, შ. ალდანი, პ. კრუზინი), რუსეთის თავისუფლებისათვის ბრძოლის კავშირი (დ. კ. მელგუნოვი და პ. ი. მელგუნოვი) და თურქისტანის ნაციონალური კომიტეტი „ტურკულუ“ (ბ.ბ. კ. კანატბაი და აბდურეზა მუსატი).

ყველა მონაწილეთა ერთსულოვანი შეთანხმებით გამოხატული იქნა რეალური წინასწარი პირობები იმ მთავარი ამოცანის გადასაწყვეტათ, რომელიც იდგა კონფერენციაზე წარმოდგენილ ორგანიზაციათა წინაშე.

კონფერენციამ დაასა ორი სპეციალური კომისია: ა) დროებით ერთი-შორისო მომზადებელი კომისია; ბ) დროებით მომზადებელი რადიო-კომისია.

ამ კომისიებს ევალებათ მოკლე ხანში მოათავონ მოსამზადებელი მუშაობა მომხაველ „ბლუსნოში“-სათვის საერთო პოლიტიკური ცენტრის შესაქმნელათ.

შტარნბერგის კონფერენციამ, რომელიც ჩატარდა ბოლშევიზმთან ბრძოლის პრაქტიკული საკითხების განხილვის ნიშნის ქვეშ, დავგანახა სრული შესაძლებლობა რუსეთისა და ნაციონალურ პოლიტიკურ ორგანიზაციების ერთიანი

ფრონტის შექმნისა პარიტეტსა და თანასწორობის საფუძველზე.

კონფერენციის პრეზიდენტი.

ტელეგრამა ად. კერკს

შტარნბერგის კონფერენცია, რუსეთის და ნაციონალური ორგანიზაციების, მოწვეული პრაქტიკული გზების გამოსახატავად ერთი ანტიბოლშევიკური პოლიტიკური ცენტრის შესაქმნელათ — დამთავრდა. მონაწილეთა ერთსულოვნებით განიხილეს რეალური საფუძველები იმ მთავარ საკითხს გადასაწყვეტათ, რომელიც იდგა კონფერენციაზე მონაწილე ორგანიზაციების წინაშე.

კონფერენციამ გამოყო ორი სპეციალური კომისია, რომელსაც დავალდებული აქვს უახლოვდნა დროში დაამთავროს ყველა მოსამზადებელი მუშაობა მომხაველ პლენუმისათვის, რომელსაც უნდა შექნას ერთი პოლიტიკური ცენტრი. კონფერენციის მონაწილენი ღრმად დარწმუნებულნი არიან იმაში, რომ ერთიგანწყობილება ამერიკის კომიტეტთან გაგრძელდება ისეთივე მჭიდრო თანამშრომლობით, როგორც იყო დღემდე.

შტარნბერგის კონფ. მომდობილობით:

თაუჯდომარე ცინცაძე.

მიღენები: ავტორხანივი
კურგანოვი

შტარნბერგი, 21/6. 52 წ.

.....

ბ. ნიკოლაევსკის მოხსენება

მიუხედავად ვეტყობინებენ: აქ. ბ. ნიკოლაევსკიმ, რომელიც რუსულ ლაგერ წარმომადგენელია, ვახკეთა მოხსენება, რომელსაც დაესწრებოდა ბლომათ უტკარინელები და სხვა ეროვნებათა წარმომადგენლები; მოხსენება განსაკუთრებით იყო საინტერესო, რადგან იგი ეხებოდა ეროვნულ საკითხს. მოხსენების შემდეგ მომხსენებელს მისცეს მრავალი შეკითხვები, რომელზეც იმ დაწერილეთა ვასცა პასუხი. ქართველებიდან ბ. კორძიამ დასვა საკითხი საქართველოს დამოუკიდებლობის შესახებ. ორატორმა გადაჭრით განაცხადა, რომ საქართველოს საკითხი მისა ორგანიზაციისათვის ისევე უდავოა, როგორც ბალტიელ ხახელმოყოფების. დასაბუთა მან თავის შეხედუ-

იქნება გამოყენილი: ამ დანტერესებს ნიადგზე ერთნულ ცვიგარკას ფაზათ ასპარეზი ესნება თავის მუშაობის ვასაჩაღებლათ.

ლება იმით, რომ ქართველებს აქვთ დამოუკიდებლობის აქტი დადასტურებული საყოველთაო ხმის მიცემით არჩეულ დამფუძნებელ კრებისაგან და რომ საქართველოს რესპუბლიკა იყო ცნობილი მრავალ უცხო სახელმწიფოთაგან, თვით მოსკოვის კომუნისტურ ხელისუფლებსაცაგან კი. ამიტომო, დასაყენა მან, ქართველ ხალხს აქვს დიდეს უფლება მექანიკურით აღადგინოს თავის დამოუკიდებელი რესპუბლიკა. სხვა ერებისთვის კი მისი აზრით საქართველს იქნება ეროვნული ნამდვილი ნებისყოფის გამოხატვა — პუბლიცისტის საშუალებით, რაც ეროვნული საქართველოს მშვიდობიან გადაჭრას შეუწყობს ხელს... *).

დამსწრე.

*) ეს წერილი აწყობილი იყო, რომ მივიღოთ რუსული გაზეთი «Гол. Нар.» (№ 27), სადაც მოთავსებულია ვრცელი ანგარიში ბ. ნიკოლაევი-სკის აღნიშნული მოხსენების და სადაც სიტყვა-სიტყვით არის გამოთარგმნილი მომხსენებლის დასაბუთებული განცხადება საქართველოს შესახებ.

რედ.

.....

26 მაისი პარიზში

26 მაისის ჩვენ ეროვნულ დღესასწაულს დიდ ძალი საზოგადოება დაესწრო. ქართველების გარდა ბევრნი იყვნენ უცხოელები: ჩვენი მეზობლები — კეკელიძეების, თუ სხვა ჩაქურდულ ერთა წარმომადგენლები და, განსაკუთრებით, მრავალ-რიცხოვანი იყვნენ ფრანგები. საღამო მეტად შინაარსისანი იყო და კარგადაც ჩატარდა.

სცენა ქართულ და ფრანგულ დროშებით იყო მორთული და ზემოთ გახსნა მომღერალთა გუნდის „დიდებას“ ვალდებით. ქართულ კოლონიის თავმჯდომარეც შალ. აბდუშელმა ფრანგულ ენაზე წარმოსთქვა სიტყვა, რომლითაც ის მიესალმა დამსწრე საზოგადოებას და აღნიშნა ქართველი ერის ბრძოლა საქართველოს გამოყოფა დემბლობის აღსადგენათ. სანტერესო იყო არტიკული განყოფილება: პატარა გოგონა ნანო სტურუამ მეტად ასიაზოვნა საზოგადოებას პიანინოზე მასი ნოთაქნა და დაკრია. კარგად იყენებენ აგრეთვე „ბალეტში“ ერთად მოცეკვარნი იგივე ნანო და პატარა ქაისტინე ფადავაი. ყურადღებას იქცევდა ჩვენი აქ დაბადებულ და გზორდოდ ახალგაზრდობის გუნდი ბ. ნ. თვალ-შეულის ლობთარობით, როგორც მათი ვარგაზი ნი შეხედულებით, ისე სიმღერით, ისინი მრავ-

ვალჯეო იქნენ ტაშით დაჯილდოვებულნი. ეს ახალგაზრდები მხოლოდ 5-6 თვეა, რაც ვარჯიშობდნენ და, თუ მივიღებთ მხედველობაში, მათი უნაზრის და მონდობებს, იძევია, მისხვალ წელს საზოგადოება მათ კიდევ მეტს აღტაცებით შესვდება. მომეცა მთარა, როგორც წინეთ ყოველთვის და-ძმა ელიკო და როსტომ წერეთელი და მებეი კობახიძეები. ნუცა თაყაი-შვილის და ჩამბნ ნასყიდაშვილის მიერ ჩინებულად იქნა შესრულებული ლესტერი, ისინი განმეორებან დაჯინებით მოთხოვნიდნ ქართველები და განსაკუთრებით ნასამოვნები, უცხოელები. მეტად სასამოვნო იყო ყველასთვის ფანდურზე მომღერათლთა ნაჩო და ტკბილი სიმღერა. ცნობილი სომღერალი მან-კობალაძე, რომელსაც კარგი დამუშავებული ხმა აქვს და საქართოს სიმპატიით სარგებლობს, ახა ქუთხელ იქნა ტაშით დაჯილდოვებულნი. მხარულება-ზემიბი დილაძეც ვაგრძელდა.

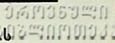
ქ.

26 მაისსა აზგენტინაში

26 მაისის დღესასწაული არგენტინის თავმჯდომარის ლობამ ლირსულად გადაიხადა. ლიტოველთა დარბაზში ქართველებს გარდა შეჯიბრებ მოწვეულნი წარმომადგენლები: უკრაინელთა, ლატვიელთა, ლიტოველთა, ესტონელები და სხვ. იყვნენ აგრეთვე არგენტინელები.

საზემო სხლმა გახსნა ქართულ კოლონიის სპატიეო თავმჯდომარეც აკ. პაპაშვი, რომელიც მას და განსაკუთრებით სტუმართ მიესალმა და დასწრებთათვის მადლობა გადაუხადა.

შემდეგ კოლონიის თავმჯდომარის, ვიკ. ნოზაძის სიტყვა ესპანურად წაიკითხა ცილა ჯაფარიძის ასულმა. ამის შემდეგ საზემო დროშებით და ქართულ დერბით მოჭრულ სცენაზე გაიძარათ საკონცერტო განყოფილება. ქართული გუნდი გ. ვოგოლანსკის ლობთარობით ასრულეს ქართულ ჰიმნს და შემდეგ რამდენიმე ქართულ სიმღერებს. გუნდის მონაწილენი მშვენიერად იყვნენ შეწყობილნი და ჩინებში მორთულნი, რომც დიდთ აღფრთოვანება გამოიწვია. არგენტინელი და ქართული ეროვნული ჰიმნი ჩინებულად შეასრულა ესტონელებმა ცნობილმა პიანისტმა ქალმა ალგროსკამ. შემდეგ რამდენიმე არა შეასრულა მიერთ ესტონელებმა ქალმა, ლაქმა. „სამშობლო“ და „ლესტერი“ შესრულეს არგენტინელებმა დამკვრელმა ქალმა პონე-

ზიანკომ. შემდეგ მშვენიერი ცეკვებით გაუმსპინდლად დამსწრეთა ლტოველი მოცეცავე ქალი სტანკატის, ცილა ჯავახიძის ასულმა და გვიგ ველაშვილმა შესარულეს ლექურაჲ. ქეი-შვილის ასულმა წაიკითხა საგანგებოდ დღწერილი ლექსი „წილის“ „26 მაისი“, მანვე იცნავე ლექტრი. საერთოდ პროფრაზა ყოი ვრცელი, შინაარსიანი და ჩინებულად ჩატარებულა.

ამის შემდეგ სტუმრები და ყველა დამსწრენი მიწვეულ იქმნენ საგანგებოდ გამწლილ სუფრაზე. აქ გაიმართა პოლიტიკური ხასიათის ბანკეტი, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ბ. აკ. პაპუა. მან განუმარტა დამსწრეთ ამ დღის დიდი მნიშვნელობა ქართველი ერისათვის; საგანგებოდ მიუსალმა დამსწრე წარმომადგენლებს ამა თუ იმ დაჩაგრულ ერისა და უსურვა მალე განთავსებულყმა და დაკარგულ სუფერენობის დაბრუნება.

პირველი საბასუხი სიტყვა აიღო უკრაინელთა წარმომადგენელმა პროფ. ინაკივ (ყოფ. მინისტრმა), ის განსაკუთრებულის აღფრთოვანებით იგონებდა ბრძოლის ძველ ეპიზოდებს, როცა უკრაინელები და ქართველები პირველ რიგში იფიგნენ და გამოისიქვა იმდელ, რომ ეს მათი კავშირი ახალ ბრძოლების პერიოდში კიდევ უფრო განმტკიცდებო. შემდეგ ილაპარაკა ლატვიელების ახალშენის თავფედომარჲმ გაისმისმა, რომელმაც პროფ. ინაკვის ასრია გაიხარა, რომ ჩაგრულ ერებს მართებთ დიდი სიფრთხილე, ერთსულოვნობა და მხენობა, რათა არავის წამოეგოს ნიუ - იორკიდან „თერთ“ ემიგრანტ რუსების მიერ გადმოსროლილ ანკესს — „რუსეთის ტრვების ვედერაკიზაჲ“. შემდეგ მიესალმენ ქართულ დღესასწაულს ლიტოველთა ირგანოს რედაქტორი ბ-ნი ნოვაკოვი და ესტონელთაგან ბ-ნი ლექსი. ყველა ამათ ქართველთა სახელით უბასუხა და დილა მადლობა გუჯახუხადა ბ-მა აკ. პაპუამ. პოლიტიკურ ბანკეტის შემდეგ გაიმართა ქართული ცეკვა - თამაში, სიმღერა და ლხინი, რომელმაც წამუხადამევაძულ მსტანა. ყველა დამსწრენი განსაკუთრებით უცხოელნი, ფირად კმაყოფილი დარჩნენ, რომ გაეცენენ ქართულ დღესასწაულს ნამდვილ შინაარს..

რედაქციისაგან

შემდეგი ნომერი ჩვენი უფრნალოსა გამოვა აგვისტოს დამდეკს.

პრაზიონანტ — ელზარ ეპიოსანიანი
80 წლის თავი

ბ. ელვად ერისთავი გვაუწყობრა ასე მოულოცა 80 წლის შესწრულებდა:

„როცა არა მარტო საფრანგეთის, არამედ მთელი ქვეყნიერების რჩეული გიძღვნიან საუკეთესო სურვილებს თქვენზე 80 წლის თავის აღსანიშნავათ, შეიძლება დიდ გაბედულებათ მოგეჩვენით, რომ მორიდებით, მაგრამ გულწრფელათ გიძღვნათ ჩვენც სალაში.

მრავალ წელთა დენამ გადაიარა მას შემდეგ, რაც თქვენ გაბედული ვატყებთ, როგორც თქვენ დიდ ტალანტს შეეფერება, თავს იდევით დაცვა პატარა საქართველოს უფლებების, მისკოვის შემოსევით ფხქვემ გათუღლიან. მას აქეთ ბევრი რამ შეიცვალა დროთა ბრუნებაში: ბოლშევიკური ტირანის პირველი მსხვერპლი, საქართველო, თითქმის მიუეწყების ფერფლმა დაფარა, მაგრამ მისი მწაზე ხვედრი სხვა მრავალ ქვეყნებს დაატყდა თავს და დღეს იგვე სასულიხე ემუქრებამთელ თავისუფალ კაცობრიობას.

მაგრამ ჩვენ არ შეგვიძლია, არც გვაქვს უფლება, დავიფიქეთ თქვენი ზრწყინვალ გამოხელები ჩვენი ქვეყნის უფლებუბათ დასაცავად. სამუდამით აღბუქდილია იგი ჩვენი ერის ისტორიაში. ან როგორ უნდა დავიფიქეთ თქვენი წერილბი კეთილშობილური დირისებით აღსილი, სადაც ჩვენი ქვეყანა „აღმოსავლეთის ბელკის“ სახელით იქნა მონათლული, ან თქვენი სიტყვა პარლამენტში, სადაც ბ. ბუანკაჲს, მაშინ მინისტრთა თავმჯდომარე, მოაგონეთ მისი წმინდა მოვალეობა საქართველოს მიმართ, რომელიც იურიდიულათ იყო ცნობილი მისი მთავრობისაგან.

ან როგორ შეგვიძლია არ გაეცხენით, რომ თქვენს სიტყვებს შესაფერო აქტივ მოყვა დამავიჯინებელი საბჭოთა რუსეთის ცნობის დროს, რომელიც თქვენი ხელისუფლების სათავეში ყოფნის დროს მოხდა. თქვენ რეზერვი ვაუკეთეთ საქართველოს შესახებ, რაც იყო აქტი უზაგალითო ისტორიაში და რამაც ათელი წლით შეუწარმენა საქრთაშოჩისო სტატუსი ჩვენს პატარა ქვეყანას.

დაახ, ეს იყო აქტი დიდი გაბედულების, რომელშიც ისახა მაღალი დირსება დიდა სახელმწიფო მოღვაწის.

ნება მიბოძეთ, ბ-ნი პრეზიდენტო, ქართველი ერის სახელით, რომელიც ბ-ნი ანკოსნის თქმით, „ხშირათ ყოფილა დაპყობილი, მაგრამ არასო-

დეს დამორჩილებულნი“, და მისი ლეგალური მთავრობის სახელით ვითარებით ხანგრძლივი სი-
ძოვრულ თქვენ, რომელიც იყავით, ხართ და იქ-
ნებით დამცველი დიადი იდეების — დამოკრა-
ტიისა და თავისუფლების“.

ამის პასუხით ბ. გე. ვეგეტკორმა მხოლოდ 25 ი-
ვნისს ბ. ედუარდ ერთის წერილი, რომლითაც იგი
გულთხათ მადლობას უთიქვს მას ამ წრეველი.
ვიწინობიქრი მოლოცვისათვის.

პოლონურ ბაზეთშიდან

გაბედული ებისკოპოსი. კვირული გაზეთი
„სახენა“ სწერს, რომ კრაკოვის კათოლიკთა
ეპისკოპოსმა მავრათ გალაშქრა პოლონეთის
საბჭოური კონსტიტუციის პროექტის წინააღმ-
დეგ თავის საეკლესიო ორგანოში: „საყოველ-
თაო კვირული“, რომელიც გამოდის ქ. კრაკო-
ვში (პოლონეთში). იგივე ორგანო აპრილის 6-
ში იხილავს ამერიკელებს მიერ ვითომ ბაქტერ-
იოლოგიურ ომის წარმოებას, შვეიკების ბა-
ცილებს ვაერელებით. ასეთი საქმე, რასაკვი-
რეველია, არა ადამიანურ საქციელათ შიარჩია,
და სიმართლის გამოსარკვევათ მოითხოვს ობიექ-
ტურ, მიუღვამელ გამოძიებას საერთაშორისო
ორგანოების მიერ და ასეთ ორგანოებათ ასახე-
ლებს: „ერთა კავშირის ორგანიზაციას (ონუ)
და საერთაშორისო „წითელ ჯვარს“.

„სახალბო დემოკრატია“-ში ასეთი აზრის სა-
ჯაროთ გამოთქმა, უმცელოთ, დიდ გაბედულე-
ბას მოასწავებს!..

პოლონეთი და მისალიდნელი ომი. პოლონე-
თის ყველა წრეები, კომუნისტები და არაკომუ-
ნისტები, ერთსულავენია საზღვრების საკითხ-
ში: აბიტომ მისალიდნელი ომის დროს — ფიქ-
რობენ; ხალხი მტრულათ შეხვდება გერმანიის
ჯარს თუ იგი გამოჩნდა მათ საზღვარზე. შიში
აქვთ რევანშის. ხოლო დემოკრატიულ სახელმ-
წიფოთს ჯარს ქუ ასეთივე ცრუსულეობებით
ამოუღებებან გვერდში — ასკენის გაზეთი.

ქართველებსათვის ეს გასაკებია. ჩვენც ვან-
ციცლია ასეთი მდგომარება!

ეკლესია და კომუნისტები. კომუნისტებმა, ეკ-
ლესიკვან ახალგაზრდობის ჩამოსაშორებლათ,
კვირობით დაიწყეს კრებების და გასართობე-
ბის მოწყობა სწორეთ სამლოცველო საათებში.
სამოღვლეობებს ლოცვის დრო საღამოსათვის
გადაიტანა და ეკლესიებმა გაესებულა მლოც-
ველებით.

სამი კატინი! პოლონელი აფიცრების დაბრ-
ევას სმოლენსკის მახლობელ კატინის ტყის გარ-
და, ორ ადგილას, სხვაგანაც ჰქონდა ადგილი:
ერთი ნაწილი პოლონელი ჯარისა დაუზოცლათ
სარკოვის ახლო, რამდენ-მე გვიმი პოლონური
ჯარით და ინტელიგენტებით სასეგ ჩაუძირავთ
თეთრ ზღაპში.

ენდეთ ამის შემდეგ კომუნისტებს.

როგორც საბჭოებში. პოლონეთში საბჭოთა
ვეგმებით დაუწყათ სახლების შენება. შედე-
გი: ყველა სახლს გამუდმებით სჭარდება შევე-
თება. ხალხი ხომ უმეყოფილია, მუქანთ თვით
მაღალი წრეებიც კი ვერ ფარავენ ამ დიდ მარ-
ტს. ჩვენ ეს არ ვევეკვარს.

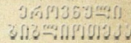
კომუნეზში ყოველგან კომუნეზში!

ბ-ნ ხარლამოვის მოხსენება

7 ივნისს გაერთიანებულ ყაზახებს ორგანი-
ზაციამ გამართა მოხსენება მოტოველათ დიდ
დარბაზში (ბერე-სარიუს). მოხსენებლად გამო-
ვიდა ყაზახების მეთაურა ბ-ნი ხარლამოვი, რო-
მელსაც ქართველობაც კარგად იცნობს, მისი
მოღვაწეობიდან ტფილისში, როგორც თავმ-
ჯდომარეში ამერ-კაკეასის საგანგებო კომი-
ტეტისა.

ხარლამოვი, რომელიც იყო დეპუტატი ოთხ-
ივე სახელმწიფო დემისა და ეკუთვნოდა კადე-
ტთა მემარტებულ წრეს, ამ მოხსენებაში ვერბო
რეველუციის ხანას და ყაზახობის როლს. ვერ-
მან აღნიშნა 1905 წ. რეველიუციის ხანა და მა-
შინდელი ყაზახობის როლი, როგორც რეაქციო-
ნური ძალისა, რომელიც ასე მოხერხებულად
იყენებდა რუსეთის თვითმტყულებლათ. შემდეგ
დემოკრატიული წრეების გავლენით ეს ყაზახო-
ბა გადადის ახალ ლიანდაგზე და 1917 წ. აღრევი-
სა და ანაქრის დროს ცდილა გადააზრინოს დე-
მოკრატიული ძალებს მონაბოგაში. ბოლშევი-
ზმის დამარტვეველ სტიქიას, ის უპირდაპირებს
მტკიცე ძალებს ახალ სახელმწიფოს გადასარჩე-
ნად, მავრამ ევლური ძალა იმარტეებს და დამა-
რტებულყო ყაზახობა ბრძოლის ახალ მეთოდებ-
ზე გადადის. მოხსენების შემდეგ გამართა კა-
მათი, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღო ბ. აკ
პაპავამ და ერთმა ყაზახმა „სამოსტინიუს“
ჯგუფიდან.

ბ. აკ. პაპავამ მოიგონა ხარლამოვის მოღვაწე-
ობა საქართველოში, — რომ ქართველობა იმ

„რეფორმათა“ დაპირებით ვერ დამკაყოფილდა; რაკ დროებითა მთავრობამ პეტროპოვსკადმ წაქმნილ ზანგან ჩვენს ერს და ხაზრობითი ქართულმა სინამდვილემ დაზარადა: ერმა 117 წლის წინად ძალათ წართმეულს სუვერენობა აღადგინა და 26 მაისს აქტი საქვეყნოდ გამოაცხადა. მართალია, ის დამარცხდა; მაგრამ კვლავ იბრძვის ყველა სხვა ერებთან, რომლებიც დარტყნივენი რუსეთის უღელ ქვეშ. დღეს ჩვენ წარსული ამბები მოვისმინეთ ყაზახობის მოლოდინობიდანა. აღნიშნა მან, მაგრამ ჩვენ ვერ ვაფიქვით ბ. ხარლამოვისაგან — რას ფიქრობს ყაზახობა თავის თავზე, თავის მომავალ სთვითყოფილზე, რას ფიქრობს რუსეთის მიერ დაპყრობულ ერების მოხალისეზე და კერძოთ საქართველოზე? ასე გარკვევით დაუყენეს კითხვა მომხსენებელს, რომელიც იძულებული იყო თვისი პოზიცია გამოეცხადებინა.

ბ-მა ხარლამოვმა განაცხადა, რომ ის ჩრტბა ძველი დემოკრატიის პოზიციაზე: არის ავტონომისტო და ფედერალისტი, მაგრამ — როგორც რუსეთისთვის, ისე ყველა ერებისათვის იძულებულია „კავშირობა“ — მანქნებულ ნიშანია. ყოველგვარი სეპარატული იდეები გამოვიდნენ თავის დროზე ლ ე ნ ი ნ ის ლაბორატორიიდან („ერთი თვითგამორკვევა მის სრულ ჩამოშორებაში“), რამაც ყველას უღიდესი ზიანი მიაყენაო.

ბ-მა ა. პაპაევამ ამაზე უპასუხა, რომ ქართველი ერის სუვერენობის და მისი სახელმწიფოებრიობის საქმეში ვადაწყუდა არა ლენინის ლაბორატორიებში, არამედ მასზე და საბჭოებზე აღწრე სამართავის წლით; რომ ეს „თვითგამორკვევა“ დაწესალია ამ უძველეს ერის სისხლით და რომ ის მას ვერაფერს დღეობს. მან აღნიშნა, რომ ქართველობა პატვის სტეპს ყველა ერს და მათში რუსებსაც. მაგრამ ვისთან და რა ფორმით შევეწყობით კავშირში, ეს მომავლის საქითხია. პირველ რიგში კი ყველა იმ ერებს, რომლებიც ამას მოასურვევენ, თვისი დამოუკიდებლობა უნდა მიენიჭოს. ეს არის ნამდვილი დემოკრატიზმი, ფედერაცია უნდა ქვეყანა აშენდეს და არა ძლიერის ბრძანებითაო. დასწრებებმა ბ. პაპაევას მრავალჯერ გააწყვეტინეს ტუმბის ცემით სიტყვა. დასასრულს მას განსაკუთრებული მადლობა გამოუცხადა ახალგაზრდა ყაზახობამ, რომელიც ქართველობთან ერთად დამოუკიდებლობის წინადაგზე სტდეს და ისინი არ იზიარებენ ხარლამოვის ხაზს...

დ. უსრულაშვილის საღამო

ა/წ. 8 ივლისს, დავით ყურულაშვილი თავის მხატვრული მიტყვეთ გამოვიდა საზოგადოების წინაშე. ჩვეულებრივ ლამაზი თქმებით იყო მოთქმული მისი სიტყვა: „სასურველი საგნის ცხადებაზე“; არა ნაკლებ ღამაზათ შემკული იყო პოემამ: „მინდელი ქართველი ქალისა“. კარგი იყო შიარტები.

მისი პოეზიის ძირითად ღირსება ნაკლს ვეცნობთ: ფორმა უფრო ლამაზი, ვინემ შინაარსი. მაგრამ უნდა აღვნიშნოთ: „მინდელი ქართველი ქალისა“ თუმცა ძალზე პოეტურია, და უშეძველათ მეტ შთაბეჭდილებას დასტვებდა; რომ მთელი სიტყვაც ქალის ღირსებისა და თვისებებზე ი. ი. იმავე მანდღაზე არ ყოფილიყო ადებული: ერთფეროვნება პოეზიას აუფერულდეს. საზოგადოება შედარებით ნაკლები დაქსრული ვინემ მოეფლადით. მოაკლდათ პოეზიის წყურვილი, თუ მზანმა დარბა ვაიკატა სხვაგან მრავალი, არ ვეცით; ორივე შემთხვევაში ეს ნაკლსა საზოგადოების. მოყვარული.

.....

ქართული სათვისტომოს გამგეობის განცხადება

ჩვენამდის მოდის ხშირათ საყვედურები სათვისტომოს ზოგიერთ წევრთაგან, რომ ისინი არ ლებულბენ „მოსაწვევ ბარათებს“ და არ არიან საერთოდ გაცნობილნი სათვისტომოს საქმიანობას.

მიზეზი ამას არის მხოლოდ-და-მხოლოდ მსამართლის უქონლობა. ბშირად, როდესაც საზოგადოების რომელიმე წევრი იცლის ბინას, ამის შესახებ არავითარ ცნობას გამგეობას არ აძლევს, ამიტომ გამგეობა სთხოვს სათვისტომოს წევრებს, რომლებიც არ ლებულბდენ ამდენ ხანს მოსაწვევ ბარათებს, დაუყოვნებლივ აცნობონ მათი მსამართა გამგეობას.

სათვისტომოს გამგეობა

Association Géorgienne en France,
102, Boul. de la République,
SAINT CLOUD (S. et O.).

უფრნალ „მებრძოლი საქართველო“ს რედაქცია მოთავსებულია:

9, Rue JOBBÉ DUVAL. — Paris 15.

Tél.: VAU. 25 - 14

წერალები და მისაღები უნდა გამოიგზავნოს აღნიშნული მისამართით,